

vestnik

Letnik XVII.

Celovec, petek, 5. januar 1962

Štev. 1 [1025]

Tudi v novem letu enotno za pravice

Prehod v novo leto daje vedno spet priložnost, da pogledamo nazaj in usmerimo naše delo za naprej. Pri tem je važno, da se zavedamo svojega mesta in svojih nalog v človeški skupnosti in zlasti, da se zavedamo svojega pravega odnosa do stvarnosti, v kateri živimo. Le živo občutenje lastne odgovornosti pred soljudmi in pred družbo omogoča namreč sprejemati resničnost tako, kakršna je, in po njej usmerjati svoja početja in dejanja.

Ena osnovnih značilnosti in ena poglobilnih pomanjkljivosti naše politike je brez dvoma bila od nekdaj naša nezmožnost, uskladiti naše težnje in naša dejanja z resničnim dogajanjem v družbi in državi. Le prečesto so bili dogodki, ki so drugod zajeli množice in izražali dejstvo človeškega napredka, mirno in brez haska mimo nas, naše življenje pa je bilo zmeraj tipičen izraz naše majhnosti in vseh naših socialnih in kulturnih zaostankov; in če nas je le zajel val svetovnega dogajanja, smo bili v neznanstvi zadregi, kako bi skladno s tem svetovnim dogajanjem uglašili naše domače, slovenske narodne težnje.

Mislim, da je potrebno in prav, da tej zgodovinski resnici pogledamo v oči prav na pragu leta, ko bomo praznovali 20. obletnico dogodkov, ki so tako živo posegli med nas, da se je tudi naše narodno hopenje naposled pričelo zračiti z življenjsko realnostjo ter se odresilo okov naše moreče preteklosti. Gre tu za nasilno preselitev stoterih naših družin po znanih sovražnikih našega ljudstva in za tej preselitvi sledečo vključitev tudi našega ljudstva v vsaj to vsega slovenskega naroda. Treba je, da se po dvajsetih letih spomnimo teh velikih dogodkov, ki so končno zgrabili tudi našega človeka, da od tedaj naprej doživljamo počasno in nekoliko težavno, pa vendarle nedvoumno in — danes že lahko trdimo — zgodovinsko preobnovo naše narodne politike.

Iz nekdanje izolacije, ki je poznala le našo ozko življenjsko problematiko, smo prešli v zavestno vključevanje v splošno družbeno in državno življenje. Sicer morda je ni dovolj vidnih začetnih rezultatov te naše nove politike — toda prav zadnje dni smo lahko brali, da tudi v južnem Tirolu vodstvo vsebolj spoznava, da je v današnjem svetu mogoče sporna vprašanja reševati le sporazumno, s sodelovanjem v miru in medsebojnem spoštovanju. To velja zlasti za vprašanja mirnega in enakopravnega sožitja med sosednjimi narodi.

Kakor pred celotni državni narod, stopajo v novem letu tudi pred nas velike preizkušnje. Ob bližajoči se odločitvi naše države do vprašanja evropske integracije ne moremo niti ne smemo biti brezbrilni. Gre tu namreč za usodno odločitev, ali bo naša država ob tej integraciji lahko ohranila svojo nevtralnost ali ne. Naše mesto je in bo uveljavno na strani istih sil, ki jim je avstrijska neodvisnost res pri srcu in se resno zoperstavljajo nevarnim poskusom tistih, ki jim je gospodarska integracija le pot do začetne politične priključitve k Nemčiji.

Za leto 1962 je napovedana reorganizacija celotnega šolskega sistema. Ne bomo smeli stati ob strani, ko bo šlo za novo ureditev šolske izobrazbe od ljudske pa do visoke šole in zlasti za demokratizacijo šolskega nadzorstva. V očigled dejstva, da je bilo vprašanje ureditve manjšinskega šolskega sistema mimo nas in proti našim predlogom, bo naloga vseh koroških Slovencev, da ne zamudijo priložnosti, da ob tej splošni šolski reorganizaciji dosežejo pravično, ali vsaj znosno rešitev šolske vzgoje tudi naše mladine. Pri tem poudarjamo, da tudi pri postavitvi šolske nadzorne oblasti in pri nedavnem konstituiranju sosednje šole pri deželni šolski svetu niso bila upoštevana demokratična načela, ki predvidevajo upoštevanje tudi manjšine.

Pozdravljamo napoved pravosodnega ministra, da bo predložil že v začetku tega leta zvezni vladi novo kazensko zakonodajo „v zaščito notranjega miru“. Po načrtu bo vsebovala tudi prepoved „hujškanja“ proti kakšni skupini zaradi njene verske, rasne ali narodne pripadnosti ter prepoved ustanavljanja organizacij, katerih namen in delovanje je usmerjeno na hujškanje proti navedenim skupinam. Če napoved teke novele sama potrjuje pravilnost našega stališča, da s 5. člena 7. sedanjega zakonodajnega akta ni uresničen in bo prav tako naša naloga, da s svoje strani podpremo to zlasti po številnih neonacističnih in protidržavnih izjavih, pa tudi po znanih številnih dogodkih v zvezi s šolskimi štrajki in odjavami ter zlasti v zvezi z zadnjim ljudskim štrajkom nujno ukrepanje „v zaščito notranjega miru“.

Rezultati lanskega ljudskega štrajka na Koroškem niso znani. Napoved deželnega glavarja, da bo o gotovih dogodkih imel be-

Novoletne poslanice vodilnih državnikov: Potrebni bodo veliki naporji za ohranitev svetovnega miru

Kako ohraniti svetovni mir in obvarovati svet pred novimi oboroženimi spopadi — to je bila tudi to leto glavna vsebina novoletnih poslanic in voščil raznih vodilnih državnikov, ki so se na pragu novega leta obrnili do svojih državljanov in do predstavnikov drugih držav ter jim po stari navadi obrazložili, kako si predstavljajo rešitev mednarodnih problemov. Vsi so v bistvu govorili o istih vprašanjih, pa vendar njihove besede niso bile enake; ne samo, da je bil eden pesimist tam, kjer se je drugi kazal optimista, tudi sicer so bile izjave precej različne, pač take, kakršni so pogledi dotičnega državnika na pereče probleme in na pot do njihove ureditve. Tako se je tudi v teh poslanicah kazalo nevarno neso-glasje med silami v svetu in čeprav so besede „velikih“ veljale miru, se je v njih skrivala zaskrbljenost, ali bo mogoče v novem letu ohraniti mir, ali pa bo človeštvo izpostavljeno nevarnosti nove vojne. Vsekakor pa je iz novoletnih poslanic dihala tudi upanje, ki obstoja predvsem v dejstvu, da se vsak in vsi, mali in veliki, zavedajo groznih posledic, ki bi jih imela nova vojna za ves človeški rod.

Če postavimo na prvo mesto poslanico generalnega sekretarja OZN U Tanta, potem to iz določenega vzroka, ker je govoril kot predstavnik tiste svetovne organizacije, v kateri so združene vse svobodne in neodvisne države sveta, male in velike, visoko razvite in zaostale, vzhodne in zahodne ter izvenblokovske, skratka organizacije, ki predstavlja pretežno večino sveta in človeštva. V svoji novoletni poslanici je U Tant pozval narode in države, naj mirnim potom rešujejo spore, ker le v spravi, v posredovanjih in pogajanjih je pot do zagotovitve miru. V Organizaciji združenih narodov — je poudaril njen generalni sekretar — in v posredovanjih ter pogajanjih si je svet sam ustvaril instrument in sredstva, ki so potrebni za zagotovitev miru in blagostanja. Od leta 1961 podeduje svet mnoge nevarnosti in težave, vendar tudi zavest, da brez sodelovanja ni mogoče preživeti.

Predstavnika obeh največjih sil v svetu, predsednik sovjetske vlade Hruščev in ameriški predsednik Kennedy sta ob novem letu izmenjala voščila, v katerih sta oba poudarila željo, da bi v letu 1962 bilo mogoče premagati nevarnost vojne in zagotoviti mir v svetu. Bistveno drugače sta na pragu novega leta govorila predstavnika ostalih zahodnih velesil — francoski predsednik de Gaulle in predsednik britanske vlade Mac Millan. Medtem ko je de Gaulle vedel povedati, da je pomiritev v Alžiriji vsekakor možna, vendar samo pod pogojem, da Alžirci sprejmejo francoske zahteve, pa je Mac Millan poudarjal potrebo po enotnosti Zahoda, ker je po njegovem mnenju samo takrat mogoče zagotoviti mir in svobodo, če bo Zahod dovolj krepak, kajti „v prvi vrsti gre za mir, toda ne za mir za vsako ceno“. Niti eden niti drugi pa ni pokazal dovolj pripravljenosti za pogajanja z Vzhodom, nasprotno, de-

Gaulle je vztrajal pri svojem znanem odklonilnem stališču, s katerim je že na zadnjem posvetovanju predstavnikov zahodnih sil prišel navzkriž zlasti z Ameriko.

Toliko bolj jasno in odločno pa je nakazal potrebo in možnost miroljubnega reševanja sporov, ki ogrožajo svet, eden vodilnih predstavnikov izvenblokovskih držav — predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito. Predvsem je pokazal na nevarne posledice hladne vojne, katera onemogoča v mednarodnih odnosih konstruktivno načevanje reševanja najtehtnejših mednarodnih spornih vprašanj, zaradi katerih se ljudje boje nove vojne katastrofe. Človeštvo stopa v novo leto z mnogimi skrbmi in negotovostjo za svojo bodočnost, kajti politika hladne vojne kaže vedno manj možnosti za kako zblizanje nasprotujočih si blokov in za postopno miroljubno rešitev posameznih spornih mednarodnih vprašanj. Pač pa so predstavniki izvenblokovskih držav — je dejal maršal

Tito — na beograjski konferenci v interesu svojih narodov jasno izrazili svoje poglede o vzrokih sedanjega stanja na svetu in pokazali, kako je potrebno na miroljub-

ben način začeti reševanje vprašanj, ki danes ogrožajo svet. Navdihnjeni z globoko željo po miru in miroljubni aktivni koeksistenci, to je po mirnem sodelovanju med narodi, so narodi Jugoslavije po svojih zastopnikih veliko prispevali k naporom naprednih sil na svetu v borbi za ohranitev miru in miroljubno rešitev vseh spornih vprašanj. Tako politiko bomo vodili tudi v bodoče, v tesnem sodelovanju z vsemi nevezanimi in miroljubnimi državami, ki postajajo vedno močnejši činitelji v mednarodni areni. —

V novoletnih izjavah, ki so jih podali vodilni predstavniki Avstrije, je predvsem govora o notranjih vprašanjih. Tako je zvezni prezident dr. Schürf poudaril, da moramo biti pripravljeni na to, da si bomo svojo bodočnost sami oblikovali, medtem ko je bivši kancler Raab dejal, da je leto 1961 pokazalo, da Avstrija ni otok in se zato ne smemo zgubljati v samozadovoljstvu. Vicekancler Pittermann je govoril o potrebi po obrambi nevtralnosti, demokracije in sodelovanja. Z novoletnimi poslanicami so se na prebivalstvo obrnile tudi posamezne politične stranke in je v izjavi SPÖ rečeno, da avstrijski socialisti dokazujejo svoje zaupanje v boljšo bodočnost, medtem ko ÖVP poudarja, da se mora Avstrija uveljaviti v nemirnem svetu.

Za dopoldanski pouk na Slovenski gimnaziji

Obe osrednji organizaciji koroških Slovencev, Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev, sta sklenili, da naslovi na zveznega prosvetnega ministra dr. Drimmla, zunanjega ministra dr. Krejskega in deželnega glavarja Wedeniga vlogo, v kateri zahtevata uvedbo dopoldanskega pouka na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu ter ustrezne ukrepe za čimprejšnjo gradnjo lastnega poslopja za ta učni zavod.

Aretacija atentatorjev na dunajski parlament odkriva:

Mednarodna teroristična organizacija

zbira vse nacistične in nacionalistične elemente

Dunajski policiji je uspelo izslediti štiri atentatorje, ki so v preteklem letu izvedli celo vrsto atentatov na italijansko in ameriško poslanstvo na Dunaju ter na dunajski parlament in ki so odstranili venec, katerega je predsednik sovjetske vlade Hruščev med svojim lanskoletnim obiskom v Avstriji v počastitev avstrijskih protifašističnih borcev položil pred spomenik junakov na Dunaju.

Pri aretiranih atentatorjih gre izključno za mlade ljudi, kljub temu pa svojih protizakonitih in najstrožje obsodbe vrednih dejanj niso izvedli iz mladostne nepremišljenosti, marveč nasprotno iz fanatizma, zraslega iz strupene nacionalistične vzgoje. Nekateri med njimi so sploh že »stari borci« in aktivni pripadniki izrazitih neonacističnih organizacij, očitni vodja skupine pa je 20-letni Günter Kümel, »zvesti sin« znane naci-

stične družine iz Sudetov, ki pa je kljub svoji preteklosti dobila avstrijsko državljanstvo — kot toliko drugih »ubogih beguncev«. Pri preiskavi na njegovem domu je policija našla poleg različne nacistične in neonacistične literature veliko božično drevo, okrašeno s kljukastimi križi in drugimi nacističnimi znaki. In Kümel policiji ni neznan, saj je bil kljub svoji mladosti že večkrat zaradi neonacističnega udeleževanja pred sodiščem, pa je vendar še vedno našel zelo mile sodnike.

Aretacija dunajskih neonacističnih atentatorjev vsekakor kaže, da v takih primerih niso na mestu mile kazni, marveč so potrebni najstrožji ukrepi, ker le tako bo mogoče mladino obvarovati pred nadaljnjimi nepremišljenimi dejanji, h katerim jo zavajajo znani nacistični elementi, ki iz anonimnega ozadja rovarijo proti redu in miru v državi. Predvsem pa so potrebna odločna dejanja proti vsem tistim, ki kakor koli povečujejo zločine nacizma v komaj pretekli dobi in tako pomagajo obupati in širiti nacistično miselnost.

Ob aretacijah na Dunaju pa je postalo očitno še nekaj drugega, pokazala se je namreč povezava med neonacističnimi izzivanji v Avstriji ter dinamičnimi atentati na južnem Tirolskem in terorističnimi akcijami po

raznih drugih državah, celo v Franciji in Alžiriji. Ugotovljeno je bilo, da deluje v Belgiji posebna mednarodna teroristična organizacija bivših pripadnikov SS, ki zbira v svojih vrstah vse nacistične in nacionalistične elemente.

Deželni glavar Wedenig

uredništvu

„Slovenskega vestnika“

Med mnogimi voščili, ki jih je prejelo naše uredništvo ob novem letu, je tudi voščilo deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga, v katerem je rečeno:

Ob vstopu v novo leto Vam v imenu dežele Koroške in v svojem lastnem imenu izrekam najboljša voščila. Ob tej priložnosti se Vam tudi najlepše zahvaljujem za delo, opravljeno v minulem letu, in prosim, da v tem smislu delate tudi v bodočem letu.

Gotovo ni treba posebej poudarjati, da mora fisk v demokraciji državi izpolnjevati veliko, pa prav tako odgovorno nalogo. Vsekakor moram v interesu Koroške izraziti le željo, da bi se naš domači fisk vedno zavedal svoje velike naloge.

lojalnost do države čestokrat izpričali in ponovno poudarjamo svojo udanost domovini. A terjamo in bomo terjali svoje pravice zlasti tudi v letu 20. obletnice nasilne preselitve, ko so nas lažnivi glasniki „koroškega rodoljuba in domoljuba“ že odpisali, a je naše ljudstvo spregovorilo drugače. Želimo, da bi vsi odločilni činitelji priznali to našo lojalno in konstruktivno politiko z dokončno rešitvijo številnih še nerešenih vprašanj po tem nadaljnjih rednih slikov med zastopniki zvezne in deželne vlade ter predstavniki manjšine.

Uspehi pa bomo le, če bomo tudi v bodoče kot najvišjo zapoved naših narodnih prizadevanj uveljavljali strnjeno enotnost vseh koroških Slovencev. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem bo vsekakor v tem smislu nadaljevala svoje delo in utrjevala tako enotnost v svojih vrstah, pa tudi z vsemi, ki drugače gledajo na svet in dogajanje v njem.

Dr. FRANC ZWITTER
predsednik Zveze slov. organizacij
na Koroškem

Slovenci v Italiji ob vstopu v novo leto

Kakor pri nas na Koroškem, tako se slovenska narodnostna skupina tudi v Italiji še vedno mora boriti za svoje pravice, ki so ji zagotovljene z ustavo in mednarodno pogodbo. Toda samo na papirju, kajti dejansko so tudi naši bratje v Italiji še daleč od tega, da bi uživali resnično enakopravnost z večinskimi italijanskimi narodom. Predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu dr. Jože Dekleva je v "Primorskem dnevniku" objavil ob koncu leta 1961 daljši članek, v katerem navaja glavne težnje Slovencev v Italiji. Med drugim je v članku rečeno:

Ko se oziramo za uspehi, doseženimi na področju narodnostnih pravic, moramo z razočaranjem in celo z bridkosti ugotoviti, da so bili zelo skromni, daleč od tega, kar smo po sedmih letih italijanske uprave na Tržaškem in po štirinajstih na Goriškem in v Beneški Sloveniji Slovenci upravičeno pričakovali. Ves uspeh je dejansko v sprejemu zakona o slovenski šoli. A še ta zakon je v marsičem razočaral upanje Slovencev v Italiji: beneški Slovenci so ostali še nadalje po 95 letih, odkar so bili vključeni v italijansko državo — brez najosnovnejšega pouka v materinščini. Izvajanje šolskega zakona zavira okoliščine, da pristojni vladni organi do sedaj niso izdali še nobenega pravilnika z navodili za njegovo izvajanje.

Ko gledamo na ta, sicer delni in skoraj edini uspeh slovenske skupnosti, pa je nujno potrebno ugotoviti neizpodbitno dejstvo, ki mora biti vodilo k dosegu nadaljnjih pravic. Izdaja šolskega zakona je namreč sad dolgotrajne borbe združenih slovenskih sil ob izdatni podpori demokratičnih predstavnikov italijanskega naroda. Enotnost vseh Slovencev je torej tisto orožje in pogoj, ki nam more odpreti v bodoče vrata k novim uspehom. In tega ne bi smeli ob nobeni priliki pozabiti v naših nadaljnjih prizadevanjih.

Pri borih, ki nas čakajo v novem letu za dosego v posebnem statutu zagotovljenih pravic, moramo imeti Slovenci jasno pred očmi dve okoliščini. Zavedati se moramo, da bomo od italijanskih oblasti, osrednjih ali krajevnih, kaj dosegli, le če bomo nastopali enotno, t. j. z enotnim programom. Najbolje bi bilo seveda, da nastopamo skupno. Toda če bi bilo to zaradi posebnih in utemeljenih razlogov nemogoče, je nujno, da nastopamo najmanj z enotnim akcijskim programom. Poleg enotnosti sta potrebni za dosego postavljene smotrovi tudi doslednost in vztrajnost vseh in vsakega. Izkušnja nas namreč uči, da si bomo le tako priborili vse zajamčene pravice, drugo za drugo.

Spričo tega si moramo biti na jasnem, kaj torej od teh v londonski spomenici vsebovane pravice so za nas Slovence važnejše in tudi lažje dosegljive. Po važnosti bi jih morali tudi upoštevati v svoji etnostni borbi.

Temeljna zahteva tržaških Slovencev je bila in ostane tudi prihodnje uveljavitev londonske spomenice z odobritvijo v parlamentu in z objavo v uradnih listih. S tem bi naša dolgoletna prizadevanja za priznanje osnovnih narodnostnih pravic na Tržaškem ozemlju dobila ne le zakonito podlago, marveč bi nujno po analogiji tudi ostali Slovenci v Italiji dobili stvarnejšo perspektivo in podlago za svojo borbo.

Med najvažnejše posamezne pravice spada izven vsakega dvoma raba slovenščine v javnih uradih, ki je bistvena postavka za priznanje obstoja neke narodnostne manjšine in njenih osnovnih življenjskih potreb. V svojem izvajanju tudi nad vse važen socialnoekonomski moment. Raba slovenščine se namreč v teh uradih izvaja le s primernim številom slovenskih funkcionarjev, uradnikov, tolmačev in prevajalcev. In prav istovrstnost teh dveh bistvenih težav naše narodnostne skupnosti daje tej zahtevi tehtnost in prednost pred ostalimi pravicami in zahtevami.

Nadaljnja, čeprav po svojem bistvu ne tako važna, toda neodložljiva naša zahteva bi morala biti zahteva po sorazmernih prispevkih oblasti našim kulturnim, prosvetnim, športnim, vzgojnim in športnim organizacijam. Le na ta način bo demokratična Italija vsaj delno zacelila Slovence hudo rano, ki nam jo je prizadejal fašizem v dvajsetletni genocidni politiki.

Z naštevanjem gornjih zahtev se kajpak ne mislimo odpovedati vsem ostalim, ki ostajajo še nadalje bistveni sestavni del našega narodnostnega programa. Hoteli smo le osredotočiti svoje prihodnje napore na najnujnejše in najbistvenejše točke našega celotnega programa.

Ni dovolj enotnost programa, niti ne zadostuje, da ga ostvarjamo le predstavniki slovenske skupnosti. V borbi za njegovo uresničenje se moramo vključiti ne le vsi Slovenci, ki smo neposredno prizadeti, ampak tudi množice naprednih italijanskih gibanj, ki so nam bile že doslej ob strani in ki so nam prav v zadnjih časih izrekle spodbudne besede. Prav ta gibanja imajo ves interes, da se odpravijo na našem področju še zadnje obstoječe fašistične usedline ter ustvarjajo vedno boljši pogoji sožitja in sodelovanja med Slovenci in Italijani.

Tudi pri nas v Avstriji:

Novo leto je prineslo spremembe

Res, tudi za nas v Avstriji pomeni vstop v novo leto razne spremembe. Vendar bomo tukaj govorili le o tistih spremembah, ki bodo vplivale na našo denarnico, to se pravi na naš zaslužek, na naše dohodke. In kakšne so te spremembe? Za široke plasti prebivalstva gotovo ne preveč razveseljive, saj bodo — kar je pozitivnih — koristile le določenemu številu državljanov, negativne pa nas bodo prizadele od prvega do zadnjega.

Najprej torej pozitivne spremembe. Tukaj je treba v prvi vrsti navesti zvišanje plač državnih uslužbencev, katerih prejemki se s 1. januarjem povišajo za 5 odstotkov, medtem ko je bil prvi obrok 9-odstotnega povišanja izveden že 1. julija 1961, namreč za 4 odstotke. Prav tako se s 1. januarjem zvišajo različne rente ali pokojnine, nadalje otroške doklade in doklade za matere. Tako dobijo rentniki od januarja dalje 40 šilingov mesečno več, s 1. julijem pa se bodo rente povišale za nadaljnjih 30 šilingov. Materinske doklade za žene z najmanj tremi otroki bodo znašale 75 namesto 50 šilingov, poleg tega pa bo letos prvič v celoti izplačana tudi 14. otroška doklada.

In zdaj še spremembe, ki pa so manj razveseljive. Zaradi povišanja rent in doklad se bodo zvišali tudi prispevki za socialno zavarovanje, in sicer za 1 %, ki ga plačata vsak po eno polovico delodajalec in delojemalec. S 1. januarjem je začela veljati nova cena za mleko, ki pomeni zvišanje za 10 grošev pri litru. Napovedane so tudi podražitve pri železu in papirju, medtem ko se o stalnem "tihem" podraževanju življenjskih potrebščin javno ne govori, marveč le-to občutimo pri vsakem nakupu posebej.

Novo leto nam je torej prineslo marsikatero spremembo, vprašanje je le, koliko odstotkov prebivalstva se jih bo upravičeno veselilo. Vsekakor pa se jih lahko veselijo najvišji predstavniki države in njenih prebivalcev, kajti povišanje plač državnih nameščencev velja tudi za dohodke ministrov in drugih javnih funkcionarjev. Poglejmo torej, kako so tisti, ki odločajo o naši usodi, poskrbeli zase: od 1. januarja 1962 znašajo mesečni dohodki (in sicer neobdavčeni!) zveznega prezidenta okoli 40.000 šilingov, zveznega kanclerja 20.000, vicekanclerja 18.000 in ministrov 16.700 šilingov, medtem ko bodo državni poslanci prejeli mesečno 10.200 šilingov in poslanci v zveznem svetu (Bundesrat) 5100 šilingov. Res lepe vsote, pri katerih je lahko reči, da je na primer podražitev mleka za 10 grošev "smešna malenkost"! Toda, ali je smešna tudi za mnoge druge?

Desetletno obdobje jugoslovanskega gospodarstva

Ceprav deset let v življenju človeštva in tudi v razvoju države ni dolga doba, pa kljub temu eno samo desetletje lahko zelo odločilno vpliva na neko državo in njeno prebivalstvo. To nam najbolj zgovorno kaže primer Jugoslavije, katera je prav v zadnjih desetih letih napravila ogromen korak naprej.

Vzemimo najprej elektroenergijo. Leta 1952 je Jugoslavija proizvedla približno 2,7 milijarde kilovatnih ur električne energije ali nekajkrat več kot pred vojno. Ker pa je v zadnjih letih stalno gradila nove elektrarne, je lani znašala proizvodnja električne energije že približno 10 milijard, za leto 1962 pa računajo s proizvodnjo 11,4 milijarde kilovatnih ur. Proizvodnja premoga je pred desetimi leti znašala približno 11 milijonov ton, za leto pa je v načrtu, da bodo zaznamovali premogovniki rekordni odkop 26,3 milijona ton. Surovega jekla je Jugoslavija proizvedla leta 1952 442.000 ton, letos je predvidenih 1.660.000 ton. Od 152.000 ton v letu 1952 se je proizvodnja surove nafte dvignila lani na 1.400.000 ton, letos pa računajo na 1.700.000 ton.

Posebno opazne razlike so se pokazale v kovinsko-predelovalni, kemični in električni industriji ter v ladjedelništvu. Proizvodnja tovornih vagonov je bila že lani 10-krat večja, medtem ko bo letos doseženo to razmerje tudi pri tovornjakih, avtobusih in traktorjih.

Kmetijstvo dosega razen v nekaj sezonah s slabimi donosi — kot je bila na primer lanskolletna — rekordne rezultate. Sicer primerjave z letom 1952, ki velja za izredno leto suše, niso dovolj realne, vendar tudi to zadavne številke govorijo jasno govorico: leta 1952 je Jugoslavija pridelala 1.900.000 ton pšenice in rži ter 1.500.000 ton koruze; za

letos računajo na pridelek 4.000.000 ton pšenice in rži ter rekordnih 7.000.000 ton koruze. Točno pa lahko primerjamo tehnično opremljenost kmetijstva in uporabo agrotehničnih ukrepov. Tu pa zadostuje, če povemo, da so imele kmetijske organizacije lani 35.000 traktorjev in 6500 kombajnov in da bodo letos dobile še nadaljnjih 6000 traktorjev, medtem ko je leta 1952 delalo samo 6260 traktorjev. Poraba gnojil pa se je povečala 20-kratno.

In še besedo o široki potrošnji. Potrošnik iz leta 1952 je bil pravi siromak v primerjavi z današnjim in prodajalne so bile po današnjih razmerjih takrat tako rekoč prazne. Tekom zadnjih desetih let pa se je večanje potrošnje precej hitro razvijalo zaradi vzpona industrije za proizvodnjo blaga za široko potrošnjo in zaradi povečanja kupne moči prebivalstva; kajti samo od leta 1956 do konca lanskega leta se je realni zaslužek povečal za blizu 60 odstotkov.

Poraba sladkorja na primer je takrat znašala na prebivalca 8 kg, načrt za leto 1962 pa določa 17,9 kg. Mleka in jaje porabijo v Jugoslaviji že zdaj skoraj dvakrat več. Pomembno povečanje (za 35 %) pa naznamujejo tudi pri potrošnji sadja in zelenjave. Vendar so razlike najočitnejše v porabi industrijskih izdelkov.

Pred desetimi leti je radijska industrija poslala na tržišče približno 27.000 sprejemnikov. Zadnjih nekaj let se proizvodnja že suče okoli četrte milijona sprejemnikov, načrt za leto 1962 pa določa 260.000 aparatov. Televizijskih sprejemnikov pred desetimi leti v Jugoslaviji sploh še ni bilo, letos pa računajo, da bodo domača podjetja dala na trg že približno 100.000 televizijskih sprejemnikov. Prav tako pred desetimi leti skoraj ni bilo domačih avtomobilov in motornih koles, medtem ko jih bodo po novem načrtu izdelali 20.000 oziroma 50.000. Proizvodnja koles je danes 30-krat večja (zvišala se je od 9000 na 270.000). Novi izdelki pa so tudi hladilniki in električni aparati za gospodinjstva, medtem ko je prodaja opreme 4-krat večja.

Velik napredek se kaže tudi v oblačanju. Leta 1952 je bilo v trgovinah 112 milijonov kvadratnih metrov bombažnih in 19,2 milijona kvadratnih metrov volnenih tkanin, letos pa bodo dale tekstilne tovarne na trg 336 oziroma 33 milijonov kvadratnih metrov tega blaga. Proizvodnja trikotaže je večja za 5,5-krat, proizvodnja usnjene obutve pa se je v zadnjih desetih letih povečala od približno 4 milijonov parov na približno 23,5 milijona parov.

To je v nekaj pičlih številkah prikazano desetletno obdobje razvoja Jugoslavije, čemur bi le še dodali, da je Jugoslavija leta 1952 presegla svojo predvojno proizvodnjo za 150 odstotkov, lani pa je znašal presežek že 500 odstotkov. In v bodoče? Dosedanji tempo razvoja je najboljši jamstvo tudi za bodočnost!

NEW YORK. — Glavni tajnik OZN U Tan je imenoval še pet podtajnikov. Ti so: Francoz Philippe de Seynes, Braziljanec Hernane Tavares de Sa, Egipčan Omar Lutfi, Čeh Jiri Nosek in Nigerijec Godfrey Amahere. Trije drugi predstavniki, ki jih je U Tan še imenoval, oziroma, ki so obdržali svoje mesto, so Američan Ralph Bunche, sovjetski predstavnik Georgij Arkadijev in Indijec Čakravarti Rasesimhan. Z novimi imenovanji je zaključeno imenovanje osmih visokih funkcionarjev, ki jih je U Tan določil kot svoje glavne svetovalce. U Tan je sporočil, da se namerava posvetovati s temi osebnostmi individualno, kolektivno ali na kakršen koli drugi način, kakor bodo pač okoliščine narekovale.

WASHINGTON. — Ameriško ministrstvo za obrambo je sporočilo, da so ustanovili posebno enoto, ki bo imela pripraviti in delati jedrske poskuse v atmosferi, ko se bo Kennedy za to odločil. Nova enota se imenuje "Joint Task Force 8". Vodil jo bo general Alfred D. Starbird.

RIM. — Sindikat železničarjev GIL je sklenil preklcati 24-urno stavko, ki je bila določena za 4. januar 1962. Stavko so preklcali, ker je minister za promet preklical disciplinske ukrepe in izrekel pripravljenost nadaljevati pogajanja.

Jeruzalem. — Robert Servatius, obrambni odvetnik nacističnega zločinca Adolfa Eichmanna, je prejšnji teden vložil priliz proti smrtni obsodbi, ki jo je sodišče v Jeruzalemu izrekel proti njegovemu klientu. Nadalje je dr. Servatius prosil, naj bi izraelsko sodišče podaljšalo do konca januarja rok, ki je predviden za predložitev podrobnega priziva proti obsodbi.

WASHINGTON. — Ameriški zunanji minister Dean Rusk je izjavil, da bo Zahod storil vse, da pride do mirne rešitve berlinske krize, vendar se ne bo odpovedal obrambi svojih življenjskih interesov v tem mestu.

Berlin. — Ameriške oblasti v zahodnem Berlinu so prepovedale vrhovnemu poveljniku sovjetskih oboroženih sil v vzhodnem Berlinu in njegovemu političnemu svetovalcu vstop v ameriški sektor Berlina. Predstavnik ameriške vojske uprave v Berlinu je izjavil, da je ta vstop prepovedan, "dokler ne bodo ameriški poveljniki general Albert Batson in njegov civilni svetovalec lahko položili v sovjetski sektor brez težav". Predstavnik je dodal, da je ameriški poveljnik obvestil o tem sklepu sovjetskega poveljnika pismeno. O tem sta bila obveščena tudi angleški in francoski poveljniki v Berlinu.

PARIZ. — Francoski predsednik de Gaulle in zahodnonemški kancler Adenauer sta prejšnji teden izmenjala mnenja o problemih skupnega evropskega tržišča.

BRUSelj. — Na mednarodni razstavi likovnih del pod naslovom "Vojna volni" sodelujeta tudi Jugoslovanki Višnja Ercegović in Olga Ivanjicki.

PRAGA. — Češkoslovaška vlada je zahtevala od Argentine, naj izroči vojna zločinca Jana Djučanskega in Vojteha Goro. Nala, ki jo je Češkoslovaška poslala argentinski vladi, pravi, da sta ta dva zločinca, ki zdaj živita v Argentini, med drugo svetovno vojno terorizirala civilno prebivalstvo v Češkoslovaški in sodelovala v množičnih streljanjih Češkoslovskih in tujih državljanov, med katerimi je bilo tudi veliko žena in otrok.

Ljubljana. — V okviru kulturne izmenjave med Jugoslavijo in Nemško demokratično republiko so ob koncu prejšnjega tedna odprli v Ljubljani razstavo fotografij o povojnem razvoju Vzhodne Nemčije. Razstavo je odprl pomočnik sekretarja za informacije pri republikem izvršnem svetu Ciril Šter.

Bonn. — Reuter ve povedati, da je zvedel v zahodnonemškem obrambnem ministrstvu, da bo Zahodna Nemčija zgradila letos dva 3000-tonska rušilca.

Stockholm. — Devet finskih strank je kandidiralo 1285 svojih ljudi za parlamentarne volitve, ki bodo 4. in 5. februarja 1962.

Kairo. — Maja letos se bo v Aleksandriji sestel svet ekonomske organizacije za Azijo in Afriko. Pripravili bodo afriško-azijsko konferenco, ki naj bi bila konec leta 1962.

Adis Abeba. — Od 2. do 10. februarja je v Adis Abebi konferenca vseafriškega osvobodilnega gibanja za vzhodno in centralno Afriko (PAF-MECA). Na konferenci sodelujejo predstavniki vlad neodvisnih držav tega področja in predstavniki protikolonialnih gibanj odvisnih področij.

Washington. — Uradno so objavili, da bo ameriški pravosodni minister Robert Kennedy meseca februarja potoval v Indonezijo, Iran, Italijo in Zahodno Nemčijo. V Diakarju bo prisel po uradnem obisku na Japonskem, kjer se bo mudil od 4. do 10. februarja.

Berlin. Zahodnonemški zupan Brandt je izrazil mnenje, naj bi se zunanji ministri štirih velikih držav pogajali o berlinskem problemu v Berlinu, "če bo do kakšnih pogajanj prišlo". Po njegovem mnenju je najvažnejše, zagotoviti svobodne dohode k Berlinu in vzpostaviti minimalne "človeške odnose" med obema deloma mesta. Izrazil je pripravljenost na pogajanja z vzhodnim Berlinom, toda ne s predstavniki Demokratične republike Nemčije, ampak s posredovanjem Rdečega križa.

Rim. — Generalna konfederacija dela Italije je organizirala veliko kampanjo politične in materialne solidarnosti z alžirskim ljudstvom in alžirskimi sindikati. Kampanja bo trajala do konca januarja. To bo doslej največja akcija Italije za podporo alžirskemu ljudstvu v njegovem boju za osvoboditev.

V enem samem letu:

1,2 milijarde šilingov

škode pri prometnih nesrečah v Avstriji

Velikansko vsoto 784 milijonov šilingov so morale avstrijske zavarovalnice plačati za prometne nesreče, ki so se zgodile v letu 1960. Če te vsote prištejemo še škodo, ki jo so utrpeli lastniki vozil sami, potem pridemo na približno 1,2 milijarde šilingov. In to samo v enem letu, v katerem se je število prometnih nesreč zvišalo za 22,5 %, število smrtnih žrtev prometa za 21,6 %, število težko poškodovanih za 30,7 % in od zavarovalnic plačana odškodnina za 300 %.

Ob takih številkah bi se morali res vsi resno zamisliti!

Zahteva današnjega časa:

Izobraževanje in šolanje

Prometni minister dipl. ing. Karl Waldbrunner je v začetku decembra prejšnjega leta govoril socialistični dijaški mladini in med drugim dejal: Pred desetimi leti sem se udajal iluziji, ker sem bil mnenja, da bo mogoče s propagando vzbuditi v množicah zanimanje in stremljenje za izobraževanje. To pričakovanje je po vseh vidikih spodletelo skoraj pri vseh slojih prebivalstva. Če ljudje, predvsem mladina, brez vsake predizobrazbe zaslužijo denar ter se jim godi primerno dobro, si ne delajo naporov za izobraževanjem, ker izhajajo tudi brez možganskega masla. Mnogo je mladih ljudi, ki raje zaslužijo, namesto da bi se učili in študirali. Ugodna konjunktura ni nobena pobuda, da bi se mladina prizadevala za učenjem. Dalje je dejal, da je dvomljivo, če bomo v 25 letih s takšno stopnjo neizobraženosti še izhajali, ali pa se bomo raje odločili, da postanemo ljudstvo pomožnih delavcev za druge narode, ki dajejo izobrazbi potrebni poudarek.

V teh ministrovih besedah je brez dvoma veliko trde resnice. Nam koroškimi Slovencem ne more biti v tolažbo, da je imel minister v mislih morda le nemško govorečo mladino, kajti zanimanje za izobrazbo je na žalost tudi pri naši koroški slovenski mladini zelo upadlo. Komaj odloži fant ali dekle šolsko torbo, se marsikateri ne pobriga več za izobraževanje, za umske dobrine. Gotovo so tudi svetle točke, kakor na primer lepo številno dijakov na slovenski gimnaziji v Celovcu, gojenci v kmetijski šoli in gojenke v gospodinskem tečaju, vendar ta dejavnost ni vseobsegajoča, kajti ideal, predvsem malega naroda, manjšine, mora biti, da goji zanimanje za izobrazbo vsa mladina po naših vaseh. Hitro, hitro mine čas, in v poznejših letih bo nujno marsikateremu žal, da ni izkoristil mladih dni in mlada leta, da bi napolnil umske shrambe z dobrinami vede in znanja. Mnogi mladi nadarjeni, kakor pravimo talentirani ljudje, ne smatrajo za potrebno, da bi razvili svoje umsko obzorje in raje ostanejo duhovno, to se pravi intelektualno nerazviti.

Novo leto in bodoča desetletja bodo v vse-spolšnem razvoju tehnike in drugega predpoka ter s silno naglo naraščajočega svetovnega prebivalstva stavili do vsakega posameznika neprimerno večje zahteve v ogromni konkurenci življenjske borbe. Zmagoval jo bo le tisti, ki bo tudi umsko razvit, skratka izobražen. Vsem so dane možnosti, da izravnajo razlike med izobrazbenim in v duševni revščini tavajočim, če je le potrebna dobra volja. Razen materialnih dobrin je koristno in potrebno osvajati in pridobivati si tudi zvrhano mero umskega znanja, da se bo vsakdo lahko vključil v človeško družbo in pravilno doumel najrazličnejša dogajanja ter trenja v vasi, deželi in v svetu kot razgledan polnovreden človek.

Neznanje pomeni brez dvoma največjo nevarnost za mali narod, manjšino, zaradi tega večinski narod izobraževanja manjšine tudi ne pospešuje. Pomagati si moramo v bodoče z vse večjim zaletom tudi sami in širimo znanje in izobrazbo v okviru naše prosvetne organizacije. Za našo mladino mora veljati zapoved ter ji preiti v zavest: izobraževanje in spet izobraževanje! Naši mladini je v tem oziru postavljena še ena naloga več. Ker v šoli nima dovolj možnosti, da bi se v zadost-

Že se v teku priprave za

III. festival jugoslovanske folklorne

Dvakrat je bil ob slovenski obali prirejen festival jugoslovanske folklorne in je pridobil tako v domovini kot tudi daleč po svetu tisti ugled, ki mu daje najlepše izgleda tudi za bodoče. Posebno lanskoletna prireditev, katere zaključni del je prenašala Evrovizija, je bila nekako odločilnega pomena, da bo postala slovenska jadranska obala stalno prizorišče tega edinstvenega srečanja folklornih skupin iz vse Jugoslavije, za daljšo perspektivo pa morda tudi že za predstavnike folklorne iz drugih držav.

Letos je na sporedu torej že III. festival jugoslovanske folklorne in so priprave za to veliko prireditev že v polnem teku. V makedonski prestolnici, Skopju, se je pred nedavnim sestala strokovna komisija Stalnega festivalnega odbora s predstavniki ansamblov „Kolo“, „Lado“ in „Tanec“, zastopniki nekaterih zveznih kulturno-prosvetnih ustanov in folkloristi. Posvetovanje je imelo eno samo temo: programski profil III. festivala jugoslovanske folklorne. Predstavnik koprškega zavoda „Primorske prireditve“, ki je idejni pobudnik jugoslovanskih folklornih festivalov, je na tem posvetovanju sporočil sklep, da so organizatorju zagotovljena sredstva za izvedbo letošnjega festivala, ki se bo odvijal od 30. julija do 4. avgusta 1962 na petih prizoriščih slovenske obale, in sicer v Ankaranu, Koprju, Izoli, Portorožu in Piranu.

Programski koncept III. festivala jugoslovanske folklorne bo v grobih obrisih enak prejšnjemu: na otvoritvi festivala bo tudi tokrat nastopila elita skupin tako imenovane „izvirne folklorne“, t. j. vaških plesnih skupin, ki so uspele do danes ohraniti v avtentični obliki starinske plesne, šege in običaje. Vsebinsko in režijsko je ta nastop poverjen renomiranemu jugoslovanskemu folkloristu in koreografu prof. Zvonimiru Ljevakoviču. Naslednja dva dneva sta namenjena nastopom štirih izbranih amaterskih ansamblov in njihovi zaključni reviji pod geslom „Mladost-Ritem-Ples-Pesem“. Četrty dan je rezerviran za festivalnega gosta: tokrat bosta to po vsej verjetnosti dva plesna ansambla, in sicer eden iz Afrike, drugi pa iz Sovjetske zveze. Peti dan nastopajo s samostojnimi celovečernimi sporedi ansamblu „Lado“ (v Piranu), „Kolo“ (v Izoli) in „Tanec“ (v Ankaranu). Zadnji dan pa bo zaključna revija III. festivala z izvedbo najboljših plesov iz repertoarja treh svetovno znanih ansamblov — Kola, Lada in Taneca. Za ta del festivala se tudi letos zanima Evrovizija.

Rembrandt dosegel rekord

Pri nedavni licitaciji umetnin blizu Londona je ena izmed Rembrandtovih slik dosegla nov rekord: prodana je bila za 2.300.000 dolarjev (to je blizu 60.000.000 šilingov), kar je največja vsota, ki je bila kdaj koli plačana za kakšno sliko. Ob isti priložnosti je bila neka druga Rembrandtova slika prodana za 3,6 milijona nemških mark.

Pri isti licitaciji so tudi dela drugih umetnikov dosegla rekordne cene, kar velja zlasti za avstrijskega umetnika Kokoschko, katerega neki portret je bil prodan za velikansko vsoto 62.000 dolarjev.

ni meri naučila svojega pismenega materne jezika, mora to nadoknaditi sama, doma in v naših prosvetnih organizacijah. Dodobra pa se ničmo tudi jezika naroda sosed, ker vedno še velja, kolikor jezikov znaš, toliko moč veljaš. Spoznavajmo vse realne stroke gospodarskega znanja in tehnike, poglabimo se v zgodovino lastnega ljudstva in drugih narodov, nikakor pa ne zanemarjamo leposlovja, poezije in umetnosti.

Pripomočki k temu so dani: naše šole in tečaji, predavanja, v prvi vrsti pa branje strokovnih in leposlovnih knjig.

Še nekaj besed v novitetah prihodnjega III. festivala.

Razstava in sejem izdelkov ljudske umetnosti Jugoslavije in Afrike: Prirejena bosta v Ljudskem domu v Portorožu in bodo številne serije izjemno lepih primerkov tudi naprodaj. Pričakovati je, da bo vladalo zlasti veliko zanimanje za originalne afriške izdelke iz keramike, gline in slonove kosti.

Slovenska obala v folklorni noči: To bo sproščen zaključek enotedenskega festivala, naporov, čudovitih plesnih kreacij, bogastva kostumov — razvejana zabava ob vsej slovenski obali. Dosedanji načrti predvidevajo naslednji potek folklorne noči: v trenutku, ko ugasnejo evrovizijski ekrani in se ularne reflektorji, „izbruhne“ folklorna noč. Pa ne samo v Koprju, kot je bilo to lani, marveč vsa slovenska obala bo v hipu en sam Luna park. Seveda brez toboganov in vrtiljakov, brez menažerij in vreščic papig. Ampak: Ankaran, Koper, Izola, Portorož in Piran — pet kakor v ogenj pogreznjenih točk, če bi jih gledal iz helikopterja. Vse bo odprto do jutra, tudi trgovine, tudi obrtne delavnice. Povsod bo ples. Tudi cesta bo plesišče. Če lani tega ni bilo, bo pa letos: vol na raznju. Pa ne samo eden.

Koroški koledar 1962

Ste si ga že nabavili? Gotovo ste ga veseli in ste ga ob praznikih, ki smo jih tokrat imeli skoraj kar preveč, že lahko prelistali in tu in tam tudi nekaj že prebrali. Kako se vam dopade! Povejte svoje mnenje tudi soredu, da si ga bo še on pravočasno pre-skrbel — ali pri krajevnem Slovenskem prosvetnem društvu, ali pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, lahko pa tudi v knjigarni „Naša knjiga“.

In ostali knjižni dar Slovenske prosvetne zveze! Letos je posebno bogat in pester, saj obsega romana „Upor obežencev“ in „Sreča ne prihaja sama“, nadalje praktični priročnik prav za današnji čas motorizacije „Za krmilom“ in eno izmed naslednjih mladinskih knjig: Istrsko narodno „Pastirček“, Levstikovega „Martina Krpana“ in Jurčičeve „Rokovnjače“. In vse skupaj stane samo 30 šilingov! Proti doplačilu pa si lahko nabavite še ostali dve mladinski knjigi (vsaka po 10 šilingov) in Perkonigov roman „Ugrabljena strd“ (20 šilingov).

To je res edinstvena priložnost, ki je ne smete zamuditi!

In še več: kdor bo le namignil, pa bo lahko za mal denar skočil na ribiško barko in oddrsal na kratek nočni ribolov.

Vso noč, vso noč do prve, do druge in do tretje zorje. Spodobno oblečeni „civilisti“ se bodo vrteli z lepoticami v srbskih, posavskih, makedonskih narodnih nošah, ker bo povsod veliko glasbe, domače in uvožene. A predvsem domače.

JANKO PLETESKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem

po drugi svetovni vojni

Vrhovno sodišče na Dunaju je 5. decembra 1956 v zadevi Večeslava Gregoriča izreklo razsodbo, v kateri je bilo rečeno: Odstavek 3 čl. 7 državne pogodbe je neposredno uporabna ustavna določba. Z njo je čl. 8 ustave in sodni red spremenjen v tem smislu, da je v upravnih in sodnih okrajih Koroške, Stajerske in Gradišanske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom slovenski ali hrvaški jezik dopuščen dodatno k nemškemu kot uradni jezik. Pravdna stranka avstrijskega državljanstva, ki pripada manjšini, ima v jezikovnem področju pravico na neposreden kontakt s sodiščem v manjšinskem uradnem jeziku brez tolmača. To je ustavno garantirana pravica, ki jo v primeru kršenja stranka lahko uveljavlja po poti nadzorne pritožbe. Razsodba avstrijskega vrhovnega sodišča je po črki in duhu ustrezala določbi državne pogodbe in se ujema tudi s stališčem prizadetih manjšin. Vzbudila pa je močno negotovanje v vrstah nemških nacionalistov, ki hočejo določbo 7-člena obrniti proti manjšini.

O izvedbi čl. 7 državne pogodbe

pa niso odločali juristi, marveč politiki. Že septembra 1957 je bil objavljen vladni osnutek zakona o uporabi slovenskega jezika na sodiščih. Kljub opozorilom in ugovorom slovenskih organizacij je ta osnutek bil 19. marca 1959 uzakonjen skoraj nespremenjen. Osnovna diskriminatorna določba tega zakona, ki radikalno zožuje pravice slovenske manjšine na koroških sodiščih, je ta, da je veljavnost zakona za zdaj omejena na samo tri sodne okraje od devetih, v katerih biva slovensko prebivalstvo in v katerih je po dotlej veljavnih ustavnih določbah imelo pravico do uporabe svojega jezika na sodiščih. Za bodoče odpravi zakon možnost odprave pravic slovenskega jezika celo v teh treh okrajih in sicer z določbo, da bodo rezultati ugotavljanja manjšine podlagi za določitev sodnih okrajev, na katerih bo zakon veljal. O kriterijih, po katerih je zakonodajalec prišel do provizorične določitve treh sodnih okrajev, in o protimanjšinskem pomenu »ugotavljanja« manjšine, smo govorili že prej.

Tudi če ne upoštevamo teritorial-

nih določb zakona, mu ne moremo priznati značaja izvedbe odstavka 3 čl. 7 državne pogodbe. Prej mu je treba pripisati značaj protiustavnega spreminjanja te določbe državne pogodbe. Z njim je kršeno načelo enakosti, ker avstrijskim državljanom slovenske manjšine na Koroškem v vseh sodnih okrajih s slovenskim in mešanim prebivalstvom ne priznava enakih pravic, marveč večino teh sodnih okrajev izvzema. Slovenskega jezika na sodiščih ne priznava kot enakopravnega z nemškim, marveč mu daje značaj pomožnega jezika. Protiustavna in proti pogodbenim obveznostim je določba paragrafa 3, ki z ustanovo tolmača jemlje slovenski stranki pravico do neposrednega kontakta s sodiščem. Slovenski jezik s tem izgublja značaj enakopravnega uradnega jezika. Tudi določba paragrafa 5, da mora sodišče svoje sklepe objavljati v nemškem jeziku, je državni pogodbi nasprotna, ker slovenskemu jeziku jemlje značaj uradnega jezika. Slovenski jezik je diskriminiran tudi z določbami o javnih knjigah, ki načeloma priznavajo veljavnost samo nemškemu jeziku. Diskriminatorna je tudi določba, da smejo sodniki in sodni uradniki v službenem občevarju uporabljati samo nemški jezik. Vsaj načelno bi morala biti priznana slovenščini kot

uradnemu jeziku tudi pravica uporabe v službenem občevarju.

Novi zakon zožuje uporabo slovenščine ne samo teritorialno, marveč tudi instanco. Omejitev samo na postopek v okviru okrajnih sodišč pomeni, da je uporaba slovenščine v civilnih zadevah dovoljena samo do sporne vrednosti 8000 šilingov, pri večjih vrednostih pa je dopustna samo nemščina. Prav posebno težka diskriminacija pa je izključitev slovenskega jezika iz kazenskih zadev, kjer ima neposredni stik obtoženca s sodiščem še posebno pomembnost.

Zakon o slovenskem jeziku na sodiščih je izraz tiste interpretacije 3. odstavka 7. člena državne pogodbe, kakršno je diktirala avstrijska politika. Videli smo že, kakšna je interpretacija tega določila po pravu, v razsodbi vrhovnega sodišča. Med obema interpretacijama je bistveno protislovje. Žal pa niti najvišja avstrijska jurisdikcija ni ohranila svojega neodvisnega pravnega stališča, marveč je to protislovje odstranila s tem, da je akceptirala interpretacijo politike. Po upokožitvi prejšnjega predsednika vrhovnega sodišča univ. prof. dr. Wahleja je novo vrhovno sodišče 26. maja 1959 razsodilo: prejšnja razsodba vrhovnega sodišča je obsoletna, kajti koroški jezikovni zakon o sodiščih je

uveljavil stališče, da odstavka 3 čl. 7 ni mogoče direktno izvajati, ker bi sicer tak zakon sploh ne bil potreben. Na tistih področjih, za katera tak zakon ni bil izdan (Gradišanska, Stajerska, dvojezični sodni okraji Koroške razen treh), je treba zato v vsakem primeru, celo če bi sodnik in zapisnikar razumela jezik manjšine, razpravljati v nemščini. — Vrhovno sodišče je tako v celoti in brez utemeljitve sprejelo spremembo ustavne določbe o jeziku slovenske in hrvaške manjšine na sodiščih, kakršno je ustvaril navadni zvezni zakon. Pač svojevredna interdependenca prava in politike.

Glede ostalih določb 3. odstavka čl. 7 (uvedba slovenskega oz. hrvaškega uradnega jezika v urade in uzakonitev dvojezičnih krajevnih oznak) avstrijski zakonodajalec še ni izdal izvedbenih zakonov, ki so po tolmačenju avstrijske vlade in po sklepu zveznega parlamenta potrebni. Nato okoliščino opozarja tudi omenjeno poročilo pravne komisije Evropskega sveta. Dosedanja parcialna izvedba zakonodaja poslabšuje pravni in faktični položaj manjšine na tak način, da bo tudi izvedba ostalih določb čl. 7 kolikor mogoče neugodna. To je smisel zavlačevanja in postopnosti izdajanja izvedbenih zakonov.

(Nadaljevanje sledi)

Zveza slovenskih izseljencev sporoča

Vse bivše izseljence obveščamo, da je pristojno ministrstvo na Dunaju delno spremenilo doslej veljavne predpise glede odškodnine slovenskim izseljencem po 12. noveli zakona o oskrbi žrtev fašizma. Novi predpisi določajo:

● Izseljencem, ki so bili do konca vojne v taborišču v Nemčiji, bo odškodnina priznana za čas od dneva izselitve do dneva, ko so dotično taborišče odnosno kraj v katerem je bilo taborišče osvobodile zavezniške čete;

● Izseljencem, ki so že pred osvoboditvijo zapustili taborišče, vendar se niso smeli vrniti v domači kraj (na primer tisti, ki so do konca vojne živeli na Nižjem ali Zgornjem Avstrijskem itd.), bo odškodnina priznana do konca vojne, to je do 9. maja 1945;

● Izseljencem, ki so morali iz taborišča k vojakom bo odškodnina priznana do dneva vpoklica v vojsko. Tisti, ki so bili na dan izselitve že pri vojakih, nimajo pravice do odškodnine, čeprav so bili na seznamu za izselitev.

Za določitev časa, ki pride v poštev za priznanje odškodnine, je merodajno potrdilo domače občine, iz katerega mora biti razvidno, kdaj in od kje se je prizadeji vmišl v domačo občino.

*

Izseljencem, ki so že v redu vložili prošnje za odškodnino, zaradi novih predpisov ni treba delati novih pršenj. Vse ostale pa vabimo, da čimprej pripravijo prošnje za katere so predpisani formularji na razpolago pri Zvezi slovenskih izseljencev v Celovcu, Gasometergasse 10, kjer lahko dobijo tudi potrebne nasvete.

Zveza slovenskih izseljencev

Iz Bilčovsa

Naglo beži čas. Spet je zatono eno leto v brezmejno morje večnosti. Kjerkoli na svetu prebiva kulturno človeštvo, si prijetelji in znanci ob nastopu novega leta podajajo roke z najboljšimi voščili sreče, zdravja, dobre volje in kar je najdragocenejše, miru. Vse to dobro naj bi nas spremljalo vse dni v novem letu.

Tako voščilo in dobre želje naj ponese tudi današnja številka, prva v letu 1962, po vsej naši zemlji tja do najoddaljenejšega bralca našega lista ter mu budi trdno zavest, da smo potom našega lista vsi, ki smo sinovi slovenskih mater, med seboj povezani v skupno narodno celoto. Naši skupni narodni celoti smo po poštnju dolžni, da ji ohranimo zvestobo ter se na vseh področjih trudimo, da priborimo naši besedi priznanje, ki ji po načelih enakopravnosti za vse tudi pripada. Naj bo misel novoletnih voščil izrečena tudi vsem onim sodeželanom, ki živijo z nami v skupni domovini, toda jih je rodila nemška mati. Njih in naša zvestoba ljudstvu, kateremu eni ali drugi pripadamo, naj nam bo vodila za mirno skupno sožitje, ki naj temelji na temelju zares prave enakopravnosti obeh narodnosti. Tudi to je potrebno za mir med nami in kamenček v gradnji trajnega miru v svetu.

O ljudskem gibanju v preteklem letu poročamo iz našega kraja: Rojenih je bilo 26 otrok, med temi 16 fantov in 10 deklet. Med novorojenimi otroki je bilo 4 nezakonjskih. Umrlo pa je 10 oseb in sicer 8 moških in 2 ženski. Najstarejši med umrli je bil Janez Plavc, p. d. Pipan v Želučah, ki je dosegel 85 let življenja. Zakonsko zvezo je sklenilo 11 parov doma, 9 pa v drugih krajih.

Vsem novorojenčkom in novoporočenim zakonskim parom želimo v novem letu in v vseh naslednjih mnogo sreče in veselja.

POČASTITEV STAREGA RENTNIKA

Tiskovni urad Pokojninske zavarovalnice — deželni urad Graz — sporoča, da je zavarovalnica počastila rentnika v visoki starosti, ko je dopolnil 90 let življenja. Slavljencec je bil Franc Gabriel v Št. Rupertu pri Beljaku. Zavarovalnica mu je poklonila voščilno pismo s častnim darilom.

Zanimanje za domačo kreditno zadrugo napreduje

Pliberk. — Prejšnjo nedeljo je bil občni zbor Hranilnice in posojilnice v Pliberku. Zadruga posluje v lastnih prostorih bivše Mačkove hiše v Pliberku. Za še boljše prospevanje zadruge bi bili seve zaželjeni in potrebni sodobnejši poslovni prostori z ustrežno moderno opremo, kar je tudi v načrtu, da se bo v doglednem času izvedlo. V slišnjem ter za dovoz in odvoz nepristopnem poslopiju poslujejo tri domače zadruge: Hranilnica in posojilnica, Kmečko gospodarska zadruga in Živinorejska zadruga za Libuče in okolico. Poslovne in knjigovodske posle vodi z zgledno marljivostjo Lojze Krištof, za kar mu je izrekel zahvalo tudi vsak občni zbor posameznih zadrug.

Iz poročila predsednika upravnega odbora Franca Buchwalda je bilo posneti, da je Hranilnica in posojilnica storila v zadnjih poslovnih letih lep korak naprej. Hranilne vloge domačega okoliškega prebivalstva naraščajo iz leta v leto, seve pa še dolgo niso izčrpane vse možnosti še razveseljevejšega razvoja, kar bo naloga prizadevanj odborov in zavednih zadrugnikov

v bodoče, predvsem s korakom v novo leto. Predsednik nadzornega odbora Mirko Kumer, danes tudi svetnik Kmetijske zbornice in hkrati odbornik Okrajne kmečke zbornice, je podal poročilo nadzorstva. Iz njegovih besed je bilo posneti, da se je nadzorni odbor za poslovanje zadruge veslno zanimal in je preveril vse poslovanje. Nadzorni odbor je ugotovil, da se poslovanje izvaja v redu in po predpisih ter je posebej naglasil, da je treba posebne previdnosti pri podeljevanju posojil. Osebnosti kredite, ki jih mora podpisati tudi porok ali po potrebi tudi dva, je treba posebno skrbno proučiti. Zadruga je ustanovljena za to, da pomaga tam, kjer je potrebno in koristno, vendar je treba vedno tudi poznati značaj in sposobnosti posojilojemalca, poroku pa povedati, da je v primeru neizplačljivosti posojila od dolžnika prav tako plačnik kot dolжник sam. Vse te zadevne sklepe in razgovore je treba zapisati, kajti če bi v kakšnem primeru prišlo do težkoč, se navadno nihče ne spomni rad, za kaj se je prej obvezal.

Številke govoril iz računskih zaključkov, ki so bili na dnevnem redu za odobrenje, je bil razviden lep napredek iz leta v leto. Razložil jih je navzoči zastopnik Zveze slovenskih zadrug, revizor dipl. trg. Millo-nig, ki je tudi razčlenil in obrazložil zadnje revizijsko poročilo zadruge, ki je izkazovalo le nekaj malih nedostatkov v poslovanju pri zadruzi, ki pa so se v času od revizije do današnjega občnega zbora že odpravili.

Občni zbor je poročili upravnega in nadzornega odbora soglasno odobril, odobril je tudi računske zaključke ter izrekel razrešnico odboroma. Upravnemu le za poslovno dobo, ker njegova delovna doba v smislu pravil še ni potekla, za nadzorni odbor pa so bile potrebne nove volitve. Občni zbor je izrekel svoje zaupanje dosedanjemu odboru, ki je bil, razen ene spremembe, ponovno izvoljen.

Pri slučajnostih se je izrekla marsikakšna upoštevanja vredna misel. Med drugim znovala želja po izgraditvi ustreznih poslovnih prostorov na že pred leti nabavljenem prostoru, nadalje zahteva po pravici nakupa in prodaje valut, kar je posebno zagovarjati sedaj, ko je uveljavljen mali obmejni promet s sosednjo državo.

S svojim občnim zborom je Hranilnica in posojilnica v Pliberku s krepkim korakom stopila v novo leto 1962, ki naj ji prinese nove uspehe. Cena za uspehe pa je pojačena dejavnost vseh odbornikov zadruge in vseh ostalih zadrugnikov, kajti zadrugo ne predstavlja le odbor, temveč vsi zadrugniki.

Sorgendorfska pivovarna bo obratovala dalje

Pivovarna Sorgendorf v libuški občini, zahodno ob cesti med železniško postajo in Pliberkom, proizvaja priznano dobro pivo in beleži zaradi tega tudi razveseljevo potrošnje to varjene tekočine. V času kolikor toliko ugodne konjunktore si marsikdo rad privoščiti ljudsko in osvežujočo pijačo — sorgendorfsko pivo. Razen tega, kar je najbolj pomembno, pa zaposluje nekaj desetih domačih delavcev in nameščencev, ki z zaslužkom v pivovarni preživljajo sebe in svoje družine ter denar porabijo v domačem kraju v korist domačega gospodarstva. Pivovarna je poleg tega, sicer kot malo vendar redko industrijsko podjetje, tudi pomembna nosilka dajatev v občinsko blagajno.

Kratko pred prazniki pa je vznemirila delojemalce in prebivalstvo v okolici vest, da bo pivovarna zaprla svoje obratovanje. Zaradi tega se je zglasila pri deželnem glavarju Wedenigu deputacija županov in članov obratnih svetov iz obmejne pliberške okolice in ga prosila za posredovanje, da ne bi prišlo do ukinitve te pivovarne, kar bi nikakor ne bilo v soglasju tudi iz merodajnih strani poudarjene potrebe po nadoknadni pomoči kraju, ki so ga proglasili kot gospodarsko zaostalo ozemlje brez pomembnejših industrijskih podjetij. Obratovanje v Sorgendorfu naj bi ustavili zaradi tega, ker je pivovarna Reininghaus uredila v Grebinju svojo podružnico. Deželni glavar je delegaciji

zagotovil svojo podporo v tej zadevi ter tudi nemudoma podvzel ustrežajoče korake.

Kakor zvemo, ne bo prišlo do razpustitve pivovarne Sorgendorf. Pri deželnem glavarju sta se zglasila generalni direktor Casani in direktor dr. Weitzendorf ter izjavila, da pivovarne v Sorgendorfu ne bodo zaprli, kar so ljudje vzeli z velikim zadovoljstvom na znanje.

Spet vabi tradicionalni

Slovenski ples

ki bo v soboto, dne 20. januarja 1962 s pričetkom ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih celovške Delavske zbornice.

Tudi letos čakajo prijetna presenečenja!

Za ples in zabavo bosta igrala dva ansambla:

- MALI ANSAMBEL RADIA LJUBLJANA pod vodstvom Kavčiča z dvema pevskima solistoma;
- VESELI PLANŠARJI s pevci in humoristom Korlnom.

Že danes si zabeležite ta dan v koledar, vstopnice pa boste pravočasno dobili pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih ali v Celovcu pri Slovenski prosvetni zvezi in v knjigarni „Naša knjiga“.

Slovenska prosvetna zveza

Vzornemu učitelju v spomin

Od koroškega rojaka, ki živi v Ljubljani, smo sprejeli opis življenjske poti moža, ki je želel kot narodno zaveden učitelj koristiti pri šolanju osnovnega znanja in vzgoji koroške učence se slovenske mladine v osnovnih šolah. Želja se mu ni spolnila, ker ga takratna šolska oblast iz prozornega nastrojenja ni hotela namestiti kot učitelja na Koroškem. Poročilo radevolje objavljamo.

Nevsakdanja in zanimiva je bila življenjska pot Alojza Kržišnika, ki se je rodil na Kranjskem ter se v mladih letih izučil za krojača. V sebi je čutil potrebo in nosil željo po šolanju in učiteljskem poklicu. Ko je bil že 25 let star, je zaprosil za sprejem na državno učiteljsko v Celovcu. Želel se je vključiti med učitelje in vzgojitelje koroške šolske mladine.

O njegovem sprejemu kot učenca na učiteljsko je po predpisih sklepala in odločala profesorska konferenca. Na konferenci so imeli pomisleke, da bi med gojence sprejeli tako starega prosilca, ki so ga razen tega poznali tudi kot zavednega Slovenca. Njegovo prošnjo je priporočal in podpiral znani profesor Josip Apich, njegov ožji rojak. Pri tem prizadevanju se je sporekel z nemško nacionalnim profesorjem, ki je bil proti sprejemu Kržišnika na celovško učiteljsko. Ravnatelj učiteljskega pa je bil takrat profesor Schumacher. Bil je sicer strog, drugače pa objektivni in pravičen šolnik. Ravnatelj je tudi podprl prošnjo imenovanega za sprejem v učiteljsko in ocenil prosilca kot mladega človeka, ki dela s svojim obnašanjem najboljši vtis. Sprejem tako starih kandidatov na ce-

lovsko učiteljsko v tistih časih tudi ni bil nič nenavadnega, saj so včasih sprejeli tudi kakšnega Albanca v teh letih.

Končno je konferenca z večino glasov odobrila sprejem in Kržišnik je vstopil v celovško učiteljsko. Spet se je vsedel v šolske klopi z gotovo že bogatimi življenjskimi izkušnjami, kajti kot krojaški pomočnik je prepoval mnoge takratne avstrijske dežele, kot je bila to v tistih časih navada. Na učiteljsko se je dobro držal, bil je učenec-odličnjak in najlepši zgled svojim sošolcem. Za odraslega človeka ni vedno prijetno sedeti med razigranimi tovariši, ki so mlajši okoli deset let. Kržišnik pa se je tudi med svojimi součenci uveljavil, spoštovali so ga in radi imeli, prav tako pa se je vzorno pokoraval strogi šolski disciplini, ki je zadevala tudi izvenšolsko vedenje.

Leta 1911 je napravil zrelostni izpit in tega z odliko. Po maturi je zaprosil za učiteljsko službo na Koroškem, toda brez uspeha in odmeva. Na to prošnjo ni dobil niti odgovora iz prozornih pomislekov šolske oblasti, ker je prosilec bil pač zaveden Slovenec.

Ker na Koroškem ni bilo izgledov in upanja za namestitev, se je obrnil na deželni šolski svet v Ljubljani in tam zaprosil za učiteljsko službo. Na šolah v območju ljubljanskega šolskega sveta je v veliko zadovoljstvo učencev in staršev služboval na več krajih. Končno pa je deloval kot dober šolnik na osnovni šoli v Medvodah, kjer je končno vstopil v pokoj.

Kot upokojenec se je preselil v Ljubljano in tam se je dopisnik tega poročila večkrat sestal z njim. Letos pomladi je poročil, da ga je zadela kap, pred nedavnim pa se spet

ponovila, kar mu je tudi pretrgalo nit življenja.

Pogrebne svečanosti so bile dne 22. decembra 1961 na ljubljanskem pokopališču. V lepem in smiselnem posmrtnem nagovoru je eden izmed njegovih številnih hvaležnih bivših učencev obudil ganljive spomine na pokojnikovo delovanje kot odličnega učitelja in vzgojitelja. Razen tega je bil zelo sposoben pevovodja in tudi na tem področju bogatil napredek lepe umetnosti pri pevcih samih in posredoval plemenito bodrilo za razvedrilo širokim plastem prebivalstva. Nikdar ni pozabil in vedno se je rad spominjal študentskih let v Celovcu, vedno je gojil veliko ljubezen do koroških Slovencev in budno zasledoval njihova prizadevanja za svoj obstoj na svoji zemlji. Posebno se je s hvaležnostjo spominjal onih, ki so ga na Koroškem podpirali in omogočili šolanje, da je dosegel svoj cilj, ki ga je videl v učiteljskem poklicu.

Vidno in zelo zgledno pa je pokazal svojo naklonjenost in zanimanje za koroške Slovence z darilom, ki pomeni za njegove gmotne razmere lep znesek. Slovenski gimnaziji v Celovcu je leta 1959 podaril vsoto 100.000 dinarjev. Lepa je bila ta njegova poteza v zavesti, da je s tem podprl prizadevanje tam, kjer se naj vzgaja koroški slovenski inteligentni naraščaj, ki bo v poznejšem življenju deloval po geslu: Iz ljudstva za ljudstvo!

KOLEDAR

Petek, 5. januar: Telesor
Sobota, 6. januar: Sv. Tr. kr.
Nedelja, 7. januar: Valentin
Ponedeljek, 8. januar: Severin
Torek, 9. januar: Julijan
Sreda, 10. januar: Pavel
Četrtek, 11. januar: Higin

Zakladi, potopljene na dnu Donave

„Mirno teko reke...“ poje pesem. Skrajno čisto mirne so v primerjavi z morjem. Vendar imajo tudi reke svoje skrivnosti, svoje zgodbe o potopljenih ladjah in mornarjih, ki so našli zadnji počitek na njihovem dnu. Največ v vojni, pa tudi v miru se godijo nesreče — led, eksplozija kotla, prevrnitev ladje...

Na posebni karti so vpisani objekti — ladje, ki že davno več ne orjejo vodovja Donave, temveč ležijo v globini, pokrite s peskom in blatom. Toda v teh ladjah se skriva dragocen tovar — milijarde leže na dnu. Koliko iznajdljivosti in naporov je treba, preden te trupe poiščemo, preiščemo in navežemo, preden se iz vode pokaže s školkami pokrit ladijski dimnik, preden posebne ekipe potapljačev spravijo „na suho“ ladijski trup, ki je leta in leta ležal na dnu mirno tekoče reke.

Pravcata igra s smrtjo

Pri Prahovem, kjer se Donava reši dje-dapske soteske in podvodnih čeri in je podobna velikemu morskemu zalivu, leži v njeni globini nad 200 plovnih objektov. Tu so se leta 1944 Nemci umikali iz Bolgarije, s Črnega morja. Zmagoviti napad jugoslovanske armade jim je presegal umik. Nemške ladje so bile polne naropanega blaga. Ker niso mogli naprej, so jih v obupnem besu potopili. Druge konvoje, ki so s plenom bežali proti domu, so našle „leteče trdnjave“ in poslale na dno Donave. Ladja poleg ladje. Velikansko pristanišče potopljenih ladij, ki čakajo potapljačev, da si ogledajo njihove stroje, krme, palube... Potapljači se previdno spuščajo. Ne vi-

dijo nič, reflektorji ne pomagajo. Imajo veliko napornejše delo kot njihovi tovariši v morju, ki se lahko svobodno gibljejo, ki vidijo. Potapljač v tekoči reki pa je podoban slepcu. Premika se korak za korakom, pazeč, da ga ne presenetijo potuhnjene podvodne struje, skale, jame... Tipajoč pride do ladje, poišče odprtino in zleze v trup. V stalni nevarnosti, navezan le na svoje prste, sklepa, za kakšno ladjo gre, koliko je nagnjena, v kakšnem stanju so stroji in podobno. Nevarnost je še hujša, če naleti na vojno ladjo, ki ima skladišča, polna municije. Večkrat morajo posamezne dele ladij rezati z varilnimi aparati, da jih lahko spravijo na suho. Delo teh potapljačev je res igra s smrtjo. Nekateri opravljajo ta posel dan za dnem že dvajset let.

Vinska klet pod Donavo

Pri Zablju so potapljači spravili na dan motorni vlačilec, ki je bil potopljen od leta 1944. Stroje je imel še tako v redu, da je po manjšem popravilu spet hitro zaplul po Donavi. Orodja, strojev, konstrukcije, tovorov rečna voda ne nažre, ne uniči ka-

ZANIMIVOSTI

— Krave jokajo, kadar so žalostne, je ugotovil avstrijski profesor Kravarik. Ta strokovnjak za živalsko psihologijo je na primer opazoval enostitelno kravo, ki je morala odstopiti svoje mesto v hlevu mlajši kolegici — prelivala je grenke solze. Druge krave, s katerimi je opravljal poskuse, so jokale, če so jim odpeljali iz bližine bike. Krave pa poznajo po trdih omenjenega profesorja tudi rasno mržnjo. Tako je poln hlev čokoladnorjavih krav zagrenil življenje novodošli črnbeli. Tulile so nanjo, da bi se kamen razjokel, in je kar se da hudobno gledale. Uboga novinka je plašno stala v svojem kotu in — jokala.

— Vihar ogorčenja je pred nedavnim bulel ob obzidju italijanskega tobačnega monopola. Kadilci cigaret „Nazionale“ so razočarani ugotovili, da cigarete vlečejo še bolj slabo kakor prej in da čudno diše po prižgani slanini. Radovedno so pogledali, kaj je notri, in našli — mrgoleče črve nekega tobačnega škodljivca. Zuletki ležajo na tobačne rastline jajčeca, ki se uspešno upirajo nikotinu in fermentaciji. Poslej kade italijanski kadilci z določeno mero previdnosti; saj se utegne zgoditi, da jim cigareta nenadno oživi...

— Na atlantski in tihomorski obali ZDA, kjer pogosto divjajo orkani in tajfuni, ki ogrožajo letala in ladje ter puščajo po obalnih naseljih, so razporedili po morju več zasidranih plavalnih ploščad, katerih instrumenti bodo avtomatično opozarjali tudi na bližajoči se vrtilniški vihar. Vremenostrojne postaje bodo dobivale od njih podatke o temperaturi zraka in vode, o zračnem pritisku in jakosti in smeri vetrov, o gibanju morskih tokov in drugo v zvezi z vremenskimi napovedmi. Avtomatične postaje so dobile vzdevek „nomadi“, ker jih morski tokovi prenašajo po morju, kolikor daleč seže sidra veriga.

kor morska. Nekoč so potapljači izrekli petdeset vagonov tekstila in niti en meter ni bilo pokvarjenega. V eni ladji so našli deset vagonov avtomobilskih motorjev, popolnoma ohranjenih. Pri beograjskem železniškem mostu so dvignili iz vode vlačilce, ki so bili potopljene še v prvi svetovni vojni. V enem je bilo 7000 parov francoskih cokel, docela uporabnih. V nekaterih vlačilcih so našli nekaj vagonov steklenic in sodov likerja, vina in žganja. Poskusili so pijačo — izvrstno ohranjena. Res prava 40

let stara vinska klet pod Donavo. Včasih naletijo potapljači na popolnoma ohranjena trupla posadke potopljenih ladij.

Dvignjene ladje so velikega pomena za gospodarstvo, saj dobijo iz njih na tisoče ton premoga, nikla in strojev. Lep del teh ladij pa spet obnovijo, kar predstavlja veliko vrednost, če pomislimo, koliko stane gradnja novih ladij. Tako še prav spoznamo pomen dela, ki ga opravljajo potapljači, ljudje, zaljubljeni v svoj nenavaden in nevarni posel.

AMERIKO JE ZAJELA MRZLICA

Gradnje bunkerjev v obrambo pred atomskimi bombami

„Ali ste zaščitili svojo družino? Ali ste pripravljeni? Nikar ne čakajte — zdaj je zadnji trenutek! Zgradite si takoj atomsko zaklonišče...“

Takšne in podobne oglase lahko zelo pogosto prečitamo v ameriških časopisih. Gradnja bunkerjev je zajela vso Ameriko.

Ameriški gradbeni podjetniki imajo polne roke dela. Mnogi so se specializirali samo za gradnjo bunkerjev. Gradijo jih po najrazličnejšem okusu in za različne stopnje strahu: od enostavnih zaklonišč v vrtovih, ki stanejo okoli 150 dolarjev, do luksuznih „podzemskih vil“, ki stanejo do 5.000 dolarjev.

V posameznih mestih gradijo skupne bunkerje. Tako je na primer v mestecu Loocout Mountains šolski odbor zahteval od vsakega šolarja, naj prinese po štiri dolarje za gradnjo šolskega bunkerja. V mnogih krajih si nekaj družin gradi skupna zaklonišča. Ljudje so prepričani, da bodo v primeru atomske vojne vendar odnesli živo glavo, če bodo imeli napravljen bunker.

Prav tako misli verjetno tudi predsednik Kennedy, ki si je poleg zaklonišča, ki ga je zgradil že Truman pod Belo hišo, zgradil še pet drugih, ki jih lahko s helikopterjem doseže v 20 minutah. Podobnega mnenja je verjetno tudi guverner države New York Rockefeller, ki je dal zgraditi bunker zase in za svojo družino.

Odkriti nasprotniki gradnje bunkerjev so edino znanstveniki, ki trdijo, da so histrijo gradnje bunkerjev povzročili gradbeniki, ki z njo dobro zaslužijo. Dobitnik Nobelove nagrade Lilus Pauling je na primer izjavil:

— Ne morem razumeti kakšno korist bi v primeru atomske vojne imel od bunkerjev. To je samo metanje denarja skozi okno. Ne verjamem, da bi bunkerji rešili petnajst milijonov človeških življenj. Pri takšnih predvidevanjih ljudje ne upoštevajo, da ni verjetno, da bi prišlo do majhnega atomskega napada, da bodo padale atomske bombe z močjo 50 megaton, proti katerim ni zaščite...

Brigadni general Burnett pa je izjavil:

— Bunkerji so mišje luknje. Raje bom stopil na plano in takoj umrl, kot pa bi dovolil, da bi se pri živem telesu pralil v bunkerju...

Umetni marmor

V Perziji je neki strokovnjak rešil problem, ki je več desetletij pomenil nerešljivo trd oreh za mnoge gradbeniške konstruktorje in tehnologe: posrečilo se mu je izdelati umetni marmor. Novi postopek je, kot kaže, povsem uporaben, saj so ga že uporabili pri izdelavi pročelja palače novega perzijskega parlamenta. Vsi dosedanja poskusi so pokazali, da je s tem postopkom mogoče izdelovati umetni marmor, ki po zunanjem videzu in trdnosti prav nič ne zaostaja za naravnim kamnom, je pa — kajpak — dosti cenejši. Ima pa še to prednost pred naravnim, da je mogoče umetni marmor izdelovati v vseh barvah in odtenkih po želji.

Način za izdelavo umetnega marmora je v glavnem naslednji: v določenih razmerjih mešajo cement in pesek z dodatnimi primesmi — v glavnem s kazeinom in kreda — kose pa oblikujejo v posebnih modelih. Barve dodajo bodisi cementu ali pa pesku. Umetni marmor izdelujejo v ploščah poljubne debeline. Proizvodni proces traja 24 ur.

Za 100.000 sonc

Sovjetski astronomi so objavili nekaj zanimivih podatkov o najnovejši »supernovi« (zvezdi, ki je eksplodirala), ki so jo odkrili pred nekaj meseci in so jo doslej natanko opazovali ter proučevali.

Najbolj presenetljiv je podatek o neznanski količini energije, ki jo je ta zvezda oddala z žarčenjem med eksplozijo. Eksplozija je trajala približno 3 tedne in ves ta čas je supernova oddajala z žarčenjem toliko energije, kot če bi bilo na njenem mestu 100.000 takšnih zvezd, kot je naše sonce. Med eksplozijo je bruhala zvezdna materija v vesoljski prostor s fantastično hitrostjo približno 1800 kilometrov v sekundi!

Ta supereksplodzija se je zgodila daleč v globinah vesolja, na prostoru, ki je od nas približno 500.000.000-krat bolj oddaljen kot naše Sonce (se pravi nekako 500.000.000-krat 150.000.000 kilometrov). Supernova je eksplodirala že pred več kot 8.000 leti, toda zaradi velikanske razdalje je prispela svetloba njene mogočne eksplozije šele sedaj do nas.

CLAUS EIGK:

dan nič

Po kakih treh kilometrih se je cesta končala in prešla v široko letališče. Brčkone je bila ozka, ravna črta, ki so jo bili opazili v daljnogledu z gorskega grebena, prav ta cesta ali pa betonsko vzletišče.

Onstran letališča je stal odprt hangar. V njem sta opazila mnogo manjših in večjih letal. Množica ljudi je marljivo vrvela sem in tja. Na drugem koncu pa se je spet začel visoki, neprehodni pragozd.

Na splošno je bila naselbina, ki jo je bil zgradil Borries sredi pragozda, prav veličastna. Obširni pragozd in visoka gorovja na severu so morali ustaviti vsakogar, ki bi si upal približati se naselbini kako drugače, kakor z letalom. Pristati pa je mogel samo oni, ki mu je Borries dovolil.

Na poti sta bila že nekaj ur. Minila je deseta dopoldne. Trojska vročina je neprijetno pritisnila in zrak nad betonskimi tlemi vzletišča in ceste je migoval meter visoko. Pot jima je v potokih lil izpod klobukov.

„Zadosti že veva, kaj, ko bi se vrnili?“ je predlagal Mundus. Oči so se mu svetile. Norman je uganil, da krčevito išče primeren načrt, kako bi se lotili velikega skrivnostnega mesta.

„S hangarjem bomo zlahka opravili!“ je nadaljeval Mundus. „Zlezel bo v zrak z vsemi stroji, celo z letalom, ki nam ga je ukradel Leuwenhout. Tako jim bomo preprečili, da nas ne bodo zasledovali. Hočem pa še več. Tudi vesoljska ladja, ki jo gradi Borries po mojih načrtih, naj poleti, še preden jo bodo do kraja dogradili! Rešiti pa

moramo tudi ljubko gospodično Morena, če je seveda sploh tukaj. Kako bomo kos vsemu? Vhod na avtomobilski cesti, ki je razen rečne struge brčkone edini prehod, je mogoče zavzeti samo z orožjem. Za kaj takega smo prešibki!“

„Menite, da tako velikansko naselje nima skrivnih ali zasilnih izhodov?“

„Tudi o tem sem že mislil, ker je zelo verjetno. Toda zanašati se na to ne smemo! Hm!“

Zatopljen v misli sta se moža vračala proti mestu. Ko sta prispela do cestnih vrat v zidu, sta zavila in nadaljevala pot ob njem.

Nenadoma sta sunkovito obstala. Ob uho so jima udarili pljuskajoči zvoki. Menda nista spet prispela k reki? Skrajno previdno sta odmaknila veje grmičja, ki ju je skrivalo in zagledala, kaj ju je preplašilo.

Že na poti tja sta opazila majhen uren potoček, ki je zginel pod trnovim zidom in brčkone tekla skozi lpsilon. Voda v njem je bila posebno bistra in čista. Ob tem potočku je sedaj čepela mlada Indijanka in prala perilo. To za Mundusove načrte ne bi bilo kdo ve kaj pomembno, ko ne bi moža blizu potočka opazila v trnovem zidu luknje, ki je kakor majhen predor vodila v notranjščino. Brčkone se je dekla priplazila venkaj skozi njo.

Moža sta se pomenljivo spogledala. Nato je Mundus tiho dejal: „To priložnost morava izrabiti! Pojdiva, Norman, najprej poskusiva z lepo besedo!“

Skrbno sta se ozrla naokoli, ali ni nemara v bližini še kdo drugi, nato pa sta stopila na plano in se približala klečeči Indijanki.

Pogledala ju je in se očitno zelo prestrašila, vendar zbežala ni. Kazalo je, da bel človek tu ni nikaka posebnost. V njenem pogledu je bilo po prvem preplahu znati celo nekaj radovednosti.

„Buenos dias, lepa senorita!“ je Mundus vljudno pozdravil po špansko.

„Buenos dias, senores!“ je nekoliko plašno odgovorila deklica. Naglo ju je preblisnila z očmi.

„Sta tujca?“ je vprašala z naglaskom, ki je kazal, da želi deklo za odgovor odločen „da“.

„Sicer sva res tujca,“ je potrdil Mundus, „sva pa gošta senora Borriesa!“

„O, prosim vaju, ne povejta velikemu gospodu, da sem tukaj prala!“ ju je zaprosila in moledujoče sklenila mokri rjavi roki.

„Tega se ji res ni treba bati!“ je hudomušno pomislil Mundus, na glas pa rekel: „Zakaj naj bi to zamolčal? Mar ne smeš prati?“

„Tukaj sploh ne!“

„Kako to?“

Deklica je v zadregi pomolčala, potem pa skomignila z rameni in otroško kljubovalno dejala: „Potok namreč teče v zbiralnik za pitno vodo in...“

Moža sta se morala pošteno potruditi, da se nista od srca nasmejala. To ljubko dete si brčkone ni belilo glave s tem, če je gospod Viktor Borries pil vodo, v kateri so plavale njene uške.

„Zakaj pa potem pereš tukaj?“ je vprašal Mundus in jo strogo pogledal.

„Ko je pa tako blizu. Moja koča je tik zidu, do pralnice pa je cele pol ure hoda!“

Mundusu je šinila kri v glavo. Čeljustne mišice so se mu napele, ko da bi krčevito zagrizel železno palico. Norman se je obrnil proč, ker ni mogel več prikrivati neznanke radosti.

„Preden ti obljubim, da te ne bom izdal, se moram še prepričati, ali je res tako, kakor si mi pravila! Je tvoja koča res takoj za zidom?“

Mleko je važno živilo

Večina ljudi misli, da je mleko nujno potrebno živilo samo za otroke. Novejša odkritja znanosti o prehrani pa kažejo, da je mleko prepotrebno, nenadomestljivo živilo tudi za odrasle, zlasti za stare ljudi.

Vrednost enega litra mleka

V litru mleka je: 35 g beljakovin, 35 g maščob, 46 g kazeina, 1,250 g kalcija, 0,950 g fosforja. Razen teh osnovnih sestavin so v mleku še vitamini. Hranilne vrednosti, ki jih vsebuje mleko več kot kateri koli drugo živilo, so beljakovine, kalcij, fosfor in vitamini A, B, D.

Mleko poznamo kot naravno mleko in v raznih predelavah: gosto tekoče v pločevinkah in mleko v prahu. Mnogi ljudje, posebno matere nekaj mesecev starih dojenčkov pogosto sprašujejo, katero mleko je boljše, naravno kravje mleko ali tisto v prahu. Znanstveniki so ugotovili, da veliko število mater zaradi zaposlenosti in nemirnega načina življenja ne morejo dojeti svojih otrok več kot dva meseca. Torej ni druge rešitve, kot da hranijo otroke z nadomestilom, t. j. z naravnim kravjim mlekom ali mlekom v prahu. Sodobna znanost o prehrani pa ne daje prednosti naravnemu kravjemu mleku pred predelanim mlekom. Sodobni strokovnjaki priporočajo zlasti za prehrano otrok mnogo načinov pripravljanja mleka v prahu, da je najlažje prebavljivo za občutljivi želodček dojenčka. Posebno priporočajo dodajanje riževe sluzi ali ovsenih kosmičev. Če hočemo, da se otroci telesno harmonično razvijajo, naj bodo vsi dnevni obroki hrane obogateni z mlekom.

Mleko je važno okrepčilo po težkem delu

Znanstveniki so s poskusi dokazali, kako se je telesno in duševno izčrpanim ljudem hitro povrnila moč in volja do dela, če so redno uživali mleko. Mleko in mlečne pijače vplivajo na presnovo tako, da se čimprej izločajo iz človeškega organizma škodljive snovi, ki zastajajo v utrujenem telesu; prav tako blaži živčno napetost.

Mleko je zelo poceni zdravilo

Malokdo ve, da z mlekom zdravijo nekatere oblike slabokrvnosti. Tudi nekatere bolezni ledvic uspešno zdravijo z mlekom. Z mlečno dieto zdravijo tudi nekatere motnje delovanja jeter. Med sestavinami mleka je tudi tako imenovana glutaminska kislina, ki deluje na centralno živčevje ter vpliva pomirjujoče tako na otroke kot na odrasle.

Izvor kalcija v mleku

V telesu odraslega človeka srednje velike postave je približno 1 kg kalcija. Če hoče-

mo obdržati količino kalcija, ki je potrebna, da ohranimo zdrave kosti, zobe in nohte, moramo dnevno užiti 1 g kalcija, to se pravi, da je najbolje, da popijemo liter mleka na dan, ki vsebuje 1,250 g kalcija. Nosečnice ga morajo popiti 14 decilitrov, če si hočejo ohraniti zdravo zobovje. Pi-jejo ga lahko tudi posnetega.

Polnomastno ali posneto mleko

Posneto mleko vsebuje skoraj vse snovi kot polnomastno mleko, samo vitamini skupine A in D ostanejo pri posnetju mleka v maščobi. Posneto mleko priporočajo tistim, ki bi radi shujšali, ter tistim, ki ne prenesejo maščob.

Tistim, ki ne prenašajo mleka, niti polnomastnega niti posnetega, priporočajo, da uživajo sir, zakaj to živilo edino lahko nadomesti dragocene hranilne vrednosti mleka.

ZDRAVJEJE ZAKLAD

PLOSKE NOGE

Ploske noge so posledica stalnega in dolgotrajnega prenapenjanja kit in mišic, ki kakor nekakšen lok vzdržujejo normalen odnos med kostmi in stopalom. Spricho takšnega stalnega prenapenjanja (včasih tudi pod pritiskom velike telesne teže) mišice in kite postopoma čedalje bolj izgubljajo na moči in »lok« se naglo zmanjšuje, dokler stopalo naposled ne postane čisto plosko.

Čeprav so ti vzroki poglavitni, so pa še drugi, ki povzročajo ploske noge. Med njimi je treba omeniti nestrokovno zdravljenje kostnega zloma, kakor tudi ohromelost kit, ki se pojavlja pri nekaterih sifilitičnih bolnikih. Čezmerno stanje ali hoja še posebej vplivata na pojav ploskih nog v času spolnega dozorevanja in zato ravno med desetimi in dvajsetimi letom dobe ploske noge ljudje nekaterih poklicev, kakor na primer natakariji in natakarike, peki, prodajalci in prodajalke, perice, kuharice itd. V poznejših letih, po 40. ali 50. letu starosti pa so ploske noge posledica debelosti.

Ker v ploska stopala ne prihaja dovolj krvi, le-ta včasih otečejo, če jih potipamo, so malone mrzla. Pojav ploskih nog spremljajo tudi jasno izražene bolečine, utrujenost, včasih pa tudi krči v mišicah.

Delavci in delavke s ploskimi stopali, ki morajo pri delu mnogo hoditi in stati, so često prisiljeni opustiti svoj poklic. Tako lahko ploska stopala tudi v socialnem oziru ogrožajo mnoge ljudi, to tembolj, ker tudi omejeno gibanje le-teh utegne povzročiti razna živčna obolenja.

Prej so ploske noge zdravili in bolečine ublažili samo z raznimi vložki ali ortopedskimi čevlji, pomagali, s katerimi so lok stopala povečali. Toda sodobna medicina ne pri-

Pravilno kuhanje testenin . . .

Pred kuhanjem na hitro operemo testenine z mrzlo vodo. Ne puščamo jih namočenih, ker sicer pri kuhanju rade razpadejo. Vro naj počasi, vode naj bo toliko, da skoraj plavajo v njej. Kuhane testenine odcedimo, jih prelijemo s toplo vodo in tako pripravljene denemo v enolončnico. Včasih pa testenine zakuhamo kar v enolončnico samo, pazili pa moramo, da so res skrbno oprane.

Preveč kuhane testenine niso okusne. Biti morajo še lepo čvrste in ne že kar mazave.

. . . riža, ješprenja in kaše

Riž preberemo in dobro operemo. Kot testenine, tako tudi riž ne sme stati, ko je opran, ali pa da bi ga celo namakali v vodi. Operemo ga tik pred uporabo. Riž mora vreli ali pa se počasi dušiti, da ostane v celih zrnih. Najlepše ga dušimo v pečici. Enako ravnamo z ješprenjem in kašo.

pisuje takšnemu odstranjevanju te pomanjkljivosti večjega pomena. V zadnjem času čedalje bolj uvajajo masažo mišic na stopalu in razne vaje, pri katerih so prsti skupaj, pete pa dvignjene in vsaksebi, ali pa hojo po prstih.

Ploskim nogam se lahko izognemo. Matere morajo svoje otroke odvaditi dolgotrajnega stanja ali dolgotrajnih sprehodov. Čeprav je koristno preživeti čimveč časa na zraku, se je vendarle treba izogibati čezmernemu utrujanju mišic na nogah. Tako otroci kot odrasli, katerim stopala postajajo ploska, se morajo navaditi, da bodo bos hodili ali skakali po peščenih stezah ali pokošenih travnikih, kajti pri tem bodo kar najbolj dvigali lok stopala, to pa je poglavitno.

ZA SPRETNE ROKE

Kako izginejo nepotrebna vrata

Mnogokrat kazijo sobo vrata, ki jih ne uporabljamo. Če je vdolbina vrat na naši strani, lahko med podbojem namestimo knjižno polico, ki sobo celo polepša. Kaj pa, če se vrata odpirajo na našo stran? Tu ni prostora za knjige, pomagamo pa si lahko drugače.

Najprej vrata izmerimo (pritom moramo upoštevati tudi zunanji okvir vrat). Vrata bomo prekrili z dekorativno tkanino, ki pa se mora ujemati s stensko slikarjijo. Paziti moramo na širino blaga, ki mora biti tolikšna, da lahko napravimo 3 cm širok rob.

Smešnost ne ubija

Strah pred tem, da ne bi bile smešne, mori včasih mlada dekleta. Vendar, kakor ni treba umirati od strahu, tako se lahko odvadite tudi zadreg, ki izvirajo iz občutka, da ste smešne. Premislite tole:

Nikoli ne zamenjajte plašnosti s smešnostjo. Druga je često posledica prve. Ne bodite plašne!

Dostikrat delate ali govorite to, kar ste slišale, da je kdo storil ali rekel. Ali ste sva tedaj norčevale iz njega? Zakaj potem mislite, da ste smešne, če ve delate tako!

Seveda imate pravico početi kaj novega, pri tem pa pazite, da ne boste zamenjavale »muhe« z »navdihom«.

Prijazno se pustite poučiti, kadar je treba, zastavljanje vprašanj ni sramota.

Ljudje so smešni navadno zato, ker se bojijo, da so, ali zato, ker delajo to, kar jim do smešnosti manjka.

Smešnost, ki jo pripisujete drugim, se obrne često proti vam.

Smele se pridružite ljudem, ki se vam zdijo simpatični, tudi ve se boste njim zadržali take.

Prepričajte se z odgovori na tale vprašanja o tem, ali ste smešne ali ne:

1. Ali je smešno, če poskušate v svoji »šolski angleščini« govoriti z Angležinjo?

2. Si upate, recimo, to poletje nadeiti kaj takega, kar je samo »vaša« modna novost?

3. Lešos ste se naučile potapljanja. Ali je smešno, če delate to zelo nerodno!

4. Ali je smešno, če ne plešete s fantom, ki pleše zelo slabo!

5. Ali je smešno, če morate kakega plašnjakarja večkrat povabiti, da se pridruži vaši skupini na izletu?

6. Ali vam strah pred smešnostjo zapira sapo, kadar ste na vrsti, da poveste smešnico?

7. Rade bi vprašale boljše podkovanega človeka za kako pojasnilo. Ali si upate!

Odgovori: 1. ne. 2. da. 3. ne. 4. da. 5. ne. 6. ne. 7. da.

Če ste več ko trikrat odgovorile napačno, ste v »nevarnosti«, kar se smešnosti tiče. To se da vse še urediti. Predvsem živite v družbi. Samota je smešna za vašo leta!

■ Zdaj odvijemo vijake na kljuki in ključavnici. Potem ključavnico snamemo.

■ Blago napremo vzdolž okvira in ga pritrdimo z žebliči. Blago naj bo čvrsto napeto.

■ Ko smo blago pritrdili, potrebujemo letve. Dobimo jih pri mizarju. Letve dokončno pritrdijo blago in tvorijo obenem lep okvir.

■ Letve pritrdimo z žeblički na vratni okvir. Gladko površino tkanine pa poživimo s plastiko ali sliko. Rastlina na omarici pred zakritimi vrati bo še polepšala videz.

„Da, senor, res!“

„Stanuješ sama ali...?“

„Čisto sama, senor. Služabnica sem in...“

„Že dobro. Popelji me tja!“

Zmogoslavno je pogledal Normana in ta ga je razumel. Ponudila se jima je edinstvena priložnost, prodreti v Ipsilon, ne da bi ju mogel kdo opaziti. Sicer je utegnito biti nevarno, toda kdo bi se sedaj menil za nevarnost!

India je vstala in odšla proti odprtini v zidu. Ugotovila sta, da je to pravi skrivni prehod, kakršnih je bilo v zidu verjetno še več. Potrebno je bilo odstraniti samó nekaj prostih trnovih grmov in odkril se je ozek rov širine moža.

Razburjena sta sledila Indijanki po zaviti stezi; presodila sta, da mora biti zid debel najmanj dvanajst metrov.

Malo pred koncem je mala obstala in se prestrašeno ozrla, rekoč: „Pozabila sem, da tega skrivnega prehoda ne sme nihče uporabljati! Vidva pa sta prišla tu notri, senores...“

„Pomiri se, dete,“ je prisrčno dejal Mundus. „Tebi na ljubo se ne bova nikomur pokazala!“

„Vam lahko verjamem?“

„Prisegem ti celot!“

Zadovoljno je India pokimala in odšla dalje. Hodnik se je razširil in zadržujoč dih sta vstopila v skrivno mesto Ipsilon!

Sprva sta videla samo velike ognjenordeče hibiskove grme, ki so prehod z notranje strani ne vsiljivo zakrivili ali pa ga tudi — za posvečene — označevali. Zapirali so jima sicer pogled na mesto, po drugi strani so ju tudi skrivali pred nezaželenimi pogledi. Na levi sta zagledala na visokih koleh dokaj veliko kočjo, h kateri

so vodile lesene stopnice. Bržkone so jo zgradili na stebrih zavoljo strupenih tropskih kač.

Boljšega si nista mogla zamisliti. India je stekla po stopnicah, odprla vrata in jima molče pognignila s kalcem, naj ji sledita. Nekaj urnih korakov, pet sekund pospešenega bitja srca in že sta moža smuknila v kočjo male upornice proti velikemu redu skrivnega mesta.

Kočja je bila proti pričakovanju zelo čisto in celo — vsaj za indijske pojme — udobno urejena. Viktor Borries je bržone dobro skrbel za blaginjo svojih sodelavcev, saj to je najboljši način, kako držati ljudi pri sebi.

Majhno okno je gledalo naravnost na mesto. Možja sta pogledala skozi žipo in ostrmela.

Pred njima je ležal obširen, sijajen park, ki se je močno razlikoval od okolnega pragozda. Najčudovitejša tropska drevesa kakor palme, pahljačaste praproti, košata pandanova drevesa, bizarni kaktusi, mahagonijevci in ebenovci so rasli po vzorcu negovanih tratah. Majhni potočki so žuboreli po livadah in se izlivali v tihe, z lokvanji porasle ribnike. Naokrog so vodile ljubke poti, posute z rumenim kremenčevim peskom. Med cvetočimi grmiči in živimi mejami so stale lične hišice, grajene v bungalowskem slogu. Tu je človek ukrotil pragozd in ga pretvoril v čudovit botanični vrt. Najlepše izmed vsega pa je bila listnata streha. Najvišja in široko razvejana drevesa so rasla tako, da so se jim krošnje dotikale. Zadrževale so žgoče sončne žarke in zavijale mesto v blagodejen zelen polmrak, ki ga je poživilo žuborenje vodometov in majhnih umetnih slapov. Kraj je mnogo bolj sličil milijonskemu letovišču kakor glavnemu stanu zločinske tolpe.

Nad vse pa ju je očaralo šest mogočnih zgradb — starih, na vrhu prisekanih piramid. To so bili griči, ki so jih bili opazili od daleč; z rastlinjem obroščene piramide

so se dvigale visoko nad zeleno streho gozda.

„Sijajno, kaj?“ je angleško dejal Mundus.

„Zares čudovito!“ je pritrdil Norman.

„Ta Borries ima smisel za romantiko — ali pa kakega umetniško nadarjenega svetovalca. Škoda zanj, njegovo brezmejno samoveljčje mu bo zlomilo vrati!“

„Ne pomilujte ga!“ ga je posvaril Norman.

„Ne skrbite! Meje med dobrodušnostjo in neumnostjo ne prestopim. Knockout, ki mi ga je zadnjič zadal, me je spametoval. Zdi se mi pa, da je ta runda moja! — Predvsem morava zvedeti, kje biva. Malo Indio nama je res podarilo nebo!“

Obrnil se je k dekletu, ki ju je zaupljivo pogledovala. Ni je bilo treba dolgo prositi, da je povedala vse, kar je vedela. Mundus jo je pohvalil, kako lepo urejeno kočjo ima in ji podaril kos čokolade. S tem si je pridobil vso njeno naklonjenost.

„Veliki gospod živi tam gor!“ je dejala in pokazala na najbližjo piramido. „Tam pa gospa z ženami!“ Pokazala je na drugo piramido.

„Gospa?“ je vprašal Mundus, ker ni vedel, da bi bil Borries oženjen.

„Da — lepa dona Carmencita Borries!“

„Preklete, mar so vse ženske tu naokoli Carmencite!“ je ušlo Mundusu z jezika.

„Oprosite, nič ne morem za to!“ je natvno, a upravičeno ugovarjala deklica. „Ženske pravijo, da je močnejša od gospoda. Jaz vem samo to, da se včasih silno razjezi!“

„Ali žive tam vse ženske?“

„Ne, samo tiste, ki delajo za gospoda Borriesa. Kaj ne veste tega, senor?“

Prvič ga je nezaupljivo pogledala.

(Nadaljevanje prihodnjici)

STARE VAŠKE IDILE

Luna je videla, sonce pa ne,
ko je fantič poljubljaj dekle.

Čudovito lepo in nekako svečano je bilo po slovenskih vaseh na Koroškem še pred nekaj desetletji, ko je pozno zvečer zadonela fantovska pesem (peli so samo slovenske pesmi, nemške niti ene niso znali zapeti), ki je imela svoj vzrok in pomen ter je bila vzvišena, kot pesem kraljeve ptice — divjega petelina. Poslušali so jo radi stari ljudje, saj jim je obujala spomine na mladost. Dekleta pa, ko so med pevci po glasu spoznala svojega fanta, so nehote zadržala ter tiho odpirala okna, strmela v temno noč in poslušala pesem, vsa prevzeta ljubezenskih čustev ter dihala v nemirnem pričakovanju, kdaj bo ljubljeni potrkal na okno spalnice. Čudna zadeva je ljubezen, človeško srce je nemirno, dokler ne najde utehe ob svojem ljubljenem. Veliko prijetnih čustev, nepozabnih užitkov, veselja, polno nad, skritih pričakovanj in najlepših upov za bodočo življenje — pa tudi razočaranja, prevare in trpljenja ter skrbi skrivajo v sebi take noči.

Fantovsko pesem je bilo slišati v takih nočeh najbolj pogosto in je bila tudi najlepša le na vasi, saj drugod tudi ni imela takega pomena. V mestih in industrijskih krajih je bilo življenje popolnoma drugačno. Tukaj so se zaljubljeni znašli na drug način. Na kmetih je bila vzgoja in morala drugačna, morda včasih celo čudaška. Zato je poganjala prva ljubezen na vasi svojo svetlo drugo, skrivaj in noč je bila s svojo tajinstvenostjo kot nalašč ustvarjena za to.

Ko je potihnila fantovska pesem v prvi vasi, se je v sosedni oglašila nova. In tako so se razlegale v temno noč preko njiv in travnikov melodije zaljubljenih in narodnih pesmi. Če pa je zadonel vmes še bobneči grom bližajoče se nevihte, je noč na idila postala še mogočnejša.

Ura se je nagibala proti polnoči. Starši in sitne tete so že trdno zaspali. Za fante je prišel ugoden čas, da se sestanejo s svojimi dekličmi. Mudilo se jim je, saj so si imeli povedati toliko lepega. Lažje je bilo tistemu fantu, ki mu je ljubica spala v prilličju, kot onemu, ki je spala v prvem nadstropju in si je moral poiskati in prisloniti še lestev.

Jože je ljubil Micko in je pogosto zahajal k svojemu dekliču. Nekajkrat je prav rahlo potrkal na njeno okno, rahlo zato, da ne bi slišal kdo od nezaželenih. Micka se je začela nemirno premetavati v postelji in čez čas se je tudi oglašila. Povabil jo je k oknu, a ni prišla takoj, da je pokazala nekaj sramežljivosti in je z gledalo lepše. Začel se je dolgotrajen pogovor. Jože je bil dober in sladek kot med, zahteval je dekliču neomajno ljubezen in obljubljal zakon. Pomenek se je končaval šele, ko je začel peti petelin in sta se ljubčka že davno strastno objemala in poljubljala. Pod Mickinim oknom ni več rasla trava, bilo je vse pomendrano in shojeno, tako pogosto je prihajal ljubček k ljubljenci. Cela vas je vedela že po shojeni travi, da ima deklič ljubčka. Micka je imela srečo. Jože je držal in izpolnil obljubo — postala je zakonska žena.

*

Med fanti je prišlo včasih tudi do hudih medsebojnih obračunov.

France je imel rad Nežko, ona je zvesto ljubila Franceta. Preživljala sta srečne ure in zidala lepo bodočnost. Tudi pod njenim oknom ni več poganjala trava. Zatelebal pa se je vanjo še Anžek in ker ga Nežka ni marala, je v svoji zapuščenosti neko noč napadel Franceta, ko je le-ta nič hudega sluteč slonel ob Nežkinem oknu. Tiho se je priplazil, France je zaslišal šum in se obrnil, Anžek pa mu je v tem trenutku že zasadil nož v prsa tik nad srcem in nato takoj zbežal. Kot curek pri studencu je brizgnila kri iz žile in France je omahnil na tla. Nežka je planila skozi okno in položila roko na rano ter za silo ustavila krvavitev. Na vpitje so prihiteli sosedi in odnesli Franceta k sosedu. Kar na tleh so razgrnili slamo in ga položili nanjo. Za-

vezali so mu rano in kri vsaj za silo ustavili. Na mah je bila cela vas pokonci in obsojala mladi rod, posebno pa še Nežko. Dobro uro po dogodku, bilo je ob eni po polnoči, sta se istočasno pripeljala zdravnik in župnik ter si kot prijatelja ponujala prednost drug drugemu. Prvi je vstopil zdravnik in opravil svojo dolžnost, za njim pa še župnik. Oba sta bila razburjena in zmerjala vsevprek, ker sta morala zaradi mladostnih neumnosti iz najlepšega spanja. France je tako oslabel, da ni mogel pri jedi sam držati žlice v roki, a ker je bil drugače zdrav, je izgubljeno kri kmalu nadomestil. Anžek pa je dobil mesec dni strogega zapora.

Izbruha je prva svetovna vojna, oba sta morala takoj k vojakom in sta služila v isti četi. Trpljenje na fronti ju je zblížalo, odpustila sta drug drugemu in si postala prijatelja. France je stal na straži na grebenu gore, Anžek pa je sedel v kaverni pod njim. Hotel je napisati pismo domov, a ker je bil France bolj pripraven za take reči, ga je naprosil, da bi mu napisal pismo in ga bo ta čas zamenjal na straži. Komaj pa sta zamenjala vlogi, že treščijo granata na greben in raztrga Anžeka na koščke, France pa je ostal nepoškodovan. Po nekaj mesecih pa je sovražna krogla tudi Francetu ugasnila luč življenja.

Nežka je ostala sama. Zibala je nezakonskega otroka — spomin na svojo ljubezen. Ljubila in vzgajala je malega Francečka, ostala je samska. Ko so ji očitali lahkomišelnost in tudi valili krivdo na Franceta, ga je vedno zagovarjala in dejala: »Usoda je tako hotela, da imam nezakonskega otroka. Kriva sva oba, kajti kjer dva kradeta, je kriv tisti, ki drži vrečo, enako kot oni, ki vsipa vanjo!«

*

Take so resne posledice fantovskih vasovanj, prepredene pa so tudi s čudnimi in smešnimi dogodki.

Ciril se je zagledal v Mojcko, ki ga pa ni marala. Zato je užaljeni ljubimec sklenil, da se maščuje. »Fantje, nocoj grem klicat Mojcko in če se mi ne oglasi, ali mi hočete pomagati, da se vsaj nekoliko revan-

žiram,« je prosil svoje prijatelje. »Seveda ti bomo pomagali,« so bili enoglasni. Mojcka se prvo noč ni oglašila, zato so splezali na češplje in domalega vse obrali. Drugo noč so šli v kozolec, kjer je imel njen oče naložen voz s senom in so ga odpeljali četrte ure daleč in prevrnili. Tretjo noč pa, ker je bila Mojcka še vedno trmasta, so šli na njivo, kjer je tičalo oralo in so preko dolgega travnika zorali tri brazde. Kakšna je bila zabava in koliko smeha je bilo pri tem početju! Fantje so zelo uživali in bili prepričani, da so napravili velika in junaška dejanja.

*

V moji rojstni vasi je živel star kmet Maček. Imel je štiri sinove in tri hčerke. Star je bil že 70 let, delal ni več, ker so vse opravili njegovi že odrasli otroci. Zelo rad pa ga je mož pil, in sicer večkrat kar po cel teden skupaj. Obrl je gostilne po vsej okolici. Noč je prespal v gostilni za mizo ali na skednju v senu. Bil je zelo miren in zabaven, četudi je bil pijan. Ljudje so ga imeli radi in se zabavali z njim. Veselo je prepeval in bil zaradi tega dosti-krat ves penast okrog uš, od nosu pa mu je navadno visela dolga smrkava sveča. Vedno je nosil s seboj polilitrsko steklenico žganja in ga vsakomur ponujal.

Bilo je pozno zvečer, fantje so se na trati sredi vasi pogovarjali in prepevali. Naenkrat zaslišijo petje Mačkovega očeta. Med fanti je bil tudi Mačkov vnuk Joza. »Gremo strašit Mačka,« je zinil nekdo. Vsi so bili takoj za to in tudi vnuk Joza. Odšli so iz vasi na travnik z bujno travo, skozi katerega je vodila steza. Oblekli so si jopiče narobe in potegnili iz hlač srajce in razporejeni v vrsto čepi čakali na žrtev. Ko se je Mačkov oče približal, so se od vseh strani zaletavali vanj ter odskakovali in spuščali strahotne glasove. Učinek je bil silen. Mož se je zelo prestrašil, začel je prositi milosti, obenem pa klical svoje sinove: »Toma, Franc, Miha, Anej! Na pomoč, na pomoč!« Ta cirkus je trajal kakih petnajst minut in stari mož je odskakoval kot žoga od vsakega napadalca, ki se je zaletel vanj. Fantje pa so se krohotali in uživali kot še nikoli. Mačkovemu očetu je prihitel na pomoč sin Franc, Jozov oče. Ker je imel v roki debelo palico, so napadalci zbežali. Joza je spoznal svojega očeta in ga počakal. Oče pa svojega sina v temi ni spoznal in ga je s palico pošteno premlatil. Drugi dan so se nagajivci še Jozu pošteno smejali in se norčevali iz njega.

za oddih in razvedrilo

DROBNE ŠALE

VELIKA NESREČA

— Zakaj pa jokaš, Janezek?
— Očka je postal zastopnik neke velike tovarne mila...

— No, to pa ni tako žalostna stvar, prej narobe.

— Že res, toda vsakokrat, kadar pride kakšen kupec, me za poskušnjo operejo!

CHEVALIER O »ZRELIH LETIH«

Mauricea Chevalierja so vprašali, kako bi bilo po njegovem najbolje moč opisati tako imenovano »zrela leta« pri moških.

— Po mojem — jim je odgovoril — je to tista doba, ko moški začne ugašati svetilko na nočni omarici v svoji spalnici iz gospodarskih in ne iz čustvenih razlogov.

LOVSKA

— Nekoč sem se v Afriki zaletel s bitrostjo sto kilometrov na uro v drevo!...

— Nemogoče! Kako pa si pri tem ostal živ?

— Imel sem srečo: bilo je drevo, ki iz njega delajo gume...

SVEŽE JAJCE

V pristaniško krčmo stopi mornar in naroči mehko kuhano jajce. Ko mu ga servirajo, opazi, da je na lupini napisano nekaj drobnega. Pisalo je:

— Mlada sem, lepa in osamljena. Rada bi se poročila. Oglasite se na naslov...

Mornar je seveda brž pisal na navedeni naslov. Ze naslednjega jutra pa prejme odgovor:

Hvala za ponudbo, žal pa vam moram sporočiti, da sem že osemnajst mesecev poročena.

GROZNJA

V družini pri moljib. Mati se huduje nad najmlajšim, ki je izbirčen:

Če sedajle ne boš jedel tele stare nogavice, ne dobiš potem niti koščka perzijske preproge...

JEREMIAS REISIG:

Kadar ona nakupuje

Nekega dne se je Do vrnila z nakupovanja. V kuhinji je izpraznila torbo, natanko pregledala vrečke, škatle, kocke, konzerve, pakete, kozarce, pecivo in meso, sadje, solato in zelje, nakar je zagnala hud vrišč.

»Jerry, Jerry!«

»Draga?« — Planil sem v kuhinjo. »Tvoj glasek mi je šel do živga. Kje pa spet gori?«

»Ni ga več!« je stokala Do.

»Česa ni več?«

»Kako trapasto moški vedno sprašuje. Kadar tako tulim, kakor sem pravkar tulila, tedaj denarja ni več.«

Pogledal sem na mizi kupe, ki so bili namenjeni najinim telesnim užitkom, in poki-mal. »Prav rad ti verjamem, dragica.«

»Ne bodi ujedljiv, Jerry,« je dejal moj angel. »Dober mož ni nikoli ujedljiv. Seveda ni več denarja, z denarnico vred ga ni več!«

Zaslutil sem nesrečo. Včeraj sem dal Do gospodinjki denar za ves mesec. »To pomeni, da je bilo vse, kar sem ti dal, v denarnici?«

»Točno tako, Jerry!« je jadikovala Do. »Nepopisen občutek je, če imaš ves denar v denarnici. Tako prijetno šumlja, kadar jo odpreš. Ljudje te gledajo z vse drugačnimi očmi.«

Temni oblaki so se mi zbirali na čelu.

»Na, dober tek!«

»Kaj meniš s tem, dober tek?« je vprašala Do. »Bodi pameten, Jerry!«

»Jaz?«

»Ti, seveda. Telefoniraj? Znaš biti tako zgovoren.«

»Telefonirati? Kam?«

»Povsod. Denarnico sem pozabila. Nekje prav gotovo.«

»Nekje?«

»Seveda. Pri peku, pri mesarju, mogoče v zelenjavni trgovini. Ali v mlekarji, ali delikatesi, ali v ribarnici, kaj vem, kje. Mogoče pri čevljarju, tudi pri njem sem bila. In pri modistki sem bila in v drogeriji in na pošti. Zdaj veš vse, Jerry.«

Nič nisem vedel.

»Poslušaj, moj zaklad,« sem zagodel, »denarnica mora biti vendar tam, kjer si bila nazadnje.«

»Kako premeten si, dragi mož! Prvič je nakupovanje naporna reč, pri kateri imaš vse prej v glavi kot vrstni red trgovin, drugič sem bila v nekaterih trgovinah po dvakrat, tretjič sem v nekaterih trgovinah najprej naročila in takoj plačala, potem šele šla iskat, četrtič pa...«

»Že prav,« sem se vdal, »že prav!« Zatem sem odšel telefonirat. Gospodinjki denar za ves mesec ni pasja figa.

A nisem imel sreče. Po zadnjem pozivu je bilo jasno, da Do razen škatle sardin, ki so ležale pri mesarju, ničesar drugega ni pozabila.

To sem ji vdano povedal.

»Sardine?« se je čudila Do. »Zanimivo!«

»Zanimivo?«

»Jasno. Tam v tistem kosu papirja na mizi bi morale biti sardine. Če jih torej ni tam, je jasno, da...«

Razgrnila je papir in iz njega potegnila denarnico.

»Tukaj je, Jerryček!« je vzkliknila. »Ja, če ne bi imel mene...«

Naježili so se mi lasje.

»Kaj, če ne bi imel...«

»Če ne bi imel mene, sem rekla,« je sijala Do »tedaj namreč že zdavnaj ne bi imel sno-vi za svoje zgodbe.«

DOMISLICE

● Večna ljubezen je poetičen izraz, ki ga uporabljajo zaljubljeni; toda pri mnogih ženskah je resničen. Pri njih ljubimec nadomesti drugega in večnost v resnici obstoja, kajti zamenjale so samo predmet svoje ljubezni. (Marivaux)

*

● Navezanost na isto misel utruja in uničuje človekovega duha. Zato je zaradi trdnosti in trajanja ljubavne strasti treba včasih pozabiti, da ljubimo; s tem nikakor nisi bil nezvest, saj nisi ljubil koga drugega; nabereš si samo novih moči, da globlje ljubiš. (Pascal)

*

● Pri osvajanju žensk izgubljajo le sramežljivi moški. Ženske ljubijo hrbre, krepke in hočejo, da jih vzame-mo z naskokom. (Th. Gautier)

*

● Umetnost, da je človek srečen v ljubezni, je v tem, da daje vse, a nič ne zahteva. (Bourgel)

*

● Ljubezen je samo krik upora proti praznosti življenja. (Bataille)

*

● Ljubezen je ponarejevalec denarja bakrene kovance v zlatnike, a večkrat premenja te zlatnike tudi v drobiž. (Balzac)

Edinstven uspeh mladega Zahomčana

Na sliki vidimo mladega Zahomčana Janka Zwittera, člana zahomškega športnega društva, katere je v tej zimski sezoni, ki se je komaj šele začela, že zabeležilo lepe uspehe. Prvi nastop Zahomčanov na prireditvi smučarskih skokov v Ratencih — o katerem smo v našem listu že poročali — pa je bil le začetek nove uspešne sezone.

V zadnjih dneh starega leta so zahomski skakalci namreč spet prepričljivo dokazali svoje znanje, ko so se udeležili prireditve v Feldkirchenu, kjer je tekmoval mladi smučarski naraščaj Koroške. Pri šolarjih je zmagal Zahomčan Hebelin, v skupini mladina I je bil prvi Zahomčan Fuchs, medtem ko je pri juniorih zasedel drugo mesto Zahomčan Rausch. Janko Zwitter pa se je istega dne udeležil kvalifikacijskega tekmovanja za znano Kongsberg-prireditev v Bischofshofenu, kjer je v skupini svojih starostnih tovarišev slavil edinstveno zmago v avstrijskem državnem merilu.

Upravičeno je celovški dnevnik zapisal, da postaja „Mala zilijska vas Zahomec skakalska trdnjava bodočnosti“!

1962 — leto prvenstev

Športne prireditve v letošnjem letu bodo prekosile vse, kar smo do sedaj videli na športnih poljanah. Obilica svetovnih in evropskih prvenstev bo poskrbela za zadostno nadomestilo olimpijskih iger, ki so, kakor vam je gotovo znano, na sporedu le vsako četrto leto.

SMUČANJE

Najboljši zimski športniki vsega sveta se pomerijo za najvišje naslove vsako drugo leto. Prvo svetovno prvenstvo letošnje sezone bo na sporedu od 20. do 28. januarja v Garmisch-Partenkirchenu, kjer se bodo zbrali najboljši vozači boba. Alpski smučarji se bodo srečali v francoskem alpskem mestu Chamonix in izbrali svetovne prvake v času od 10. do 18. februarja. Naslednji teden bo v središču pozornosti poljsko zimsko središče Zakopane, kjer bodo pomerili svoje moči smučarji v nordijskih disciplinah. Prvič v zgodovini bodo tudi skakalci izbrali dva svetovna prvaka. Na 64- in 90-metrski skakalnici se bodo zbrali najboljši zimski športniki

kegljači, ki bodo izbrali evropskega prvaka od 10. do 17. junija v Parizu, najboljši svetovni rokoborci pa se bodo zbrali v Toledu od 19. do 29. junija.

Slovenec v Pragi

7. in 8. junija bomo zasledovali borbo novega evropskega prvaka v telovadbi — Ljubljanačana Cerarja — z rusko in japonsko falango. Mladi in skromni športnik, ki je bil izvoljen za najboljšega jugoslovanskega športnika v letu 1961, stoji šele na začetku svoje kariere.

Športniki pod vročim soncem v vodi...

Zopet se bomo odpravili v Nemčijo. V Essenu se bodo srečali najboljši svetovni ka-

ŠPORTNI VESTNIK

vsega sveta, ki bodo skušali odvzeti primat nordijskim skakalcem. Končno bo na sporedu tudi svetovno prvenstvo v vojaškem patrolnem teku 5. marca na Finskem.

Tudi na ledu bo vse živo

Borbe za svetovno prvenstvo na ledu se bodo začele v Moskvi od 17. do 18. februarja s hitrostnim drsanjem. Najboljše svetovne hokejske ekipe se bodo srečale v ameriškem Colorado Springsu v času od 8. do 18. marca. Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju, ki je lani odpadlo zaradi tragične letalske nesreče, katere je terjala življenje skoraj vseh najboljših ameriških drsalcev, bo na sporedu od 14. do 17. marca v Pragi, kjer so pred kratkim otvorili novo ledeno palačo. Poleg svetovnih bodo na sporedu tudi evropska prvenstva v obeh disciplinah. Hitrostni drsalci bodo pomerili svoje moči v Oslu (3. in 4. februarja), umetnostni drsalci pa bodo navduševali publiko v Zenevi od 27. februarja do 3. marca.

Medtem, ko bodo zimski smučarji skušali izrabiti zadnje krpice snega, se bodo v Luxemburgu pomerili najboljši svetovni motoristi v vožnji čez drn in strn (18. februarja). Berlin bo v času od 23. marca do 7. aprila prizorišče zagrizenih borb evropskih in azijskih moštrov bele žogice (svetovno prvenstvo v namiznem tenisu). Dvigalci uteži, najmočnejši moške sveta, bodo poskrbeli za nove svetovne rekorde v Budimpešti v času od 21. do 27. maja.

Osrednji dogodek — Čile

Nato bomo obrnili oči v Čile, kjer se bo srečalo 16 najboljših svetovnih nogometnih reprezentanc. V kratkem bo na sporedu žrebanje za sestavo turnirja, ki se bo razvijal v štirih mestih. 30. maja se bosta pomerili prvi dve enajstori v borbi za okroglo usnjo. Kateri dve se bosta srečali v finalu 17. junija?

Ko se bodo nogometaši skušali oddahniti v poletnih mesecih, bodo stopili na pozorišče

nuisti (17.—18. avgust), v Leipzigu pa bo v istem času na sporedu evropsko prvenstvo v plavanju. Prvo svetovno prvenstvo veslačev bo od 6. do 9. septembra v Luzernu.

... In na suhem

Najboljši svetovni kolesarji se bodo zbrali v Milanu (24.—29. avgust), cestni vozači pa se bodo pomerili v salu 1. in 2. septembra. Kot manj pomembna svetovna prvenstva stojijo na programu mednarodna srečanja v streljanju (Kairo, 11. do 20. oktober), v golfu (Tokio, konec septembra), v modernem petroboju (Mexico, 21. do 25. oktobra).

Mnogo zanimanja bo želo tudi svetovno prvenstvo v košarki, katerega se bo udeležila tudi Jugoslavija — poleg Sovjetske zveze najboljša evropska ekipa in novopečeni balkanski prvaki.

Za svetovna prvenstva v odbojki (volleyball) — Moskva in v sabljanju — Buenos Aires — termin še ni določen.

Drugi vliček — Beograd

7. evropsko prvenstvo v atletiki, ki bo od 12. do 16. septembra v Beogradu, bo zasenčilo vsa dosedanja srečanja evropskih atletov. Med evropskimi državami ni poslala prijavnice le Albanija, tako, da bo nastopilo v Beogradu zastopstvo 29. držav z nad 1000 atletov. Tako bo ostalo v senci beograjskega tudi evropsko prvenstvo v Stockholmu, kjer je bilo pred 2 leti 912 udeležencev. Zanimanje za evropsko prvenstvo je po vsem svetu zelo veliko, saj je znano, da je atletika kraljica športov. Doslej je rezerviralo vstopnice za to elitno atletsko prireditev nekaj nad 8000 tujih turistov in več kot 420 posebnih dopisnikov raznih agencij in radijskih postaj. Nič manj kot 25 radijskih postaj iz vse Evrope bo skrbelo vsak dan za neposredne prenose iz Beograda. Pogajanja z Evrovizijo še trajajo. Za neposredni prenos se izredno zanima tudi v ZDA, saj je znano, da je evropska atletika na najboljši poti, da popolnoma potolče primat ameriških atletov.

Ta teden vam priporočamo

Dreiser: **Ameriška tragedija**, roman mladih ljudi, 1. in 2. del, ppl., skupno 844 strani 30 šil.

Laffitte: **Preživeli**, roman iz let nemške okupacije Francije, ppl., 300 str., 56 šil.

Leonov: **Ruski gozd**, roman, ki je veličastna podoba ruske prirode, pl., 792 str., 85 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 6. 1.: 7.00 Zvenec jutranji pozdrav — 9.00 Pester venček melodij — 11.15 Godba na pihala — 12.00 Promenadni koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Plesna glasba — 18.00 Operetni zvoki — 19.00 Sport — 20.10 Radijska igra — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 7. 1.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Popavke — 11.00 Domovina Avstrija — 12.00 Glasbena nedeljska promenada — 12.45 Gladališko gledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Večerni koncert — 19.00 Sport — 20.15 Vedna veselja — 20.45 Dokumenti prijateljskega — 21.15 Pozdrav z Dunaja — 22.15 Prijubljene plesi.

Ponedeljek, 8. 1.: 8.00 Koroška domovinska kronika — 8.15 Dela Roberta Schumanna — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Knjižni kolček — 18.25 Za vas! Za vsel — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Mednarodna smučarska prireditev — 20.30 Ze spet smo tukaj, kabaret — 21.00 Koroški visokošolski tedni — 21.15 Lovska ura.

Torek, 9. 1.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Iz kulturnega ustvarjanja dežele — 15.30 Komorna glasba — 18.35 Svet živali — 19.00 Srečna Avstrija — 19.15 Mednarodna smučarska prireditev — 20.15 Bavarska-Avstrijska-Svica — 22.15 Seksualna pojavnost in vzgoja — naloga družine.

Sreda, 10. 1.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrov — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Predstavljam mlade talente — 18.15 Pomoč vsak potrebuje — 19.00 Plošče se vrstijo — 19.15 Mednarodna smučarska prireditev — 20.15 Orkestrski koncert.

Četrtek, 11. 1.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 13.05 Glasba po jedi — 13.30 Mala melodija — 15.45 Koroški avtorji Otto Bunker — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Mednarodna smučarska prireditev — 20.15 Zabava in še več.

Petek, 12. 1.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Komorni koncert — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturno gledalo — 18.00 Poznaš Koroško? — 19.00 Mednarodna smučarska prireditev — 20.15 Halal Teenagerji! — 21.00 Slavni dirigenti.

II. PROGRAM

Sobota, 6. 1.: 7.05 Moja življenjska pot je ljubezen in veselje — 8.05 Takih časov ne bo več — 9.00 Operni koncert — 10.00 Veselo od A do Z — 11.15 Velika simfonija — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 „Zvite žene“, komična opera — 16.00 Bodočnost se začne danes — 17.05 Gladališče po vsem svetu — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.35 Melodije od včeraj — 21.00 Sveži spomini na preteklo leto.

Nedelja, 7. 1.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 18.25 Nazaj v šolsko klopo — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Bavarska-Avstrijska-Svica.

Torek, 9. 1.: 6.05 Preden odidele — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.15 Teden pri združenih narodih — 13.25 Bavarska-Avstrijska-Svica — 15.00 Šolska oddaja — 16.15 Veliko melodij, malo ljudi; poročilo iz Švedske — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Samo zale — 20.30 Glasbeni sprehod od Montparnassa do Montmartra.

Sreda, 10. 1.: 6.05 Premislite, prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Vzhodnonemški pesniki — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Štirje proti štirim — 20.00 Majstri opere — 21.00 Temza-Donava — 22.15 Zaplešite z nami.

Četrtek, 11. 1.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Orkestrski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Dela avstrijskih komponistov — 17.40 Zenska oddaja — 18.00 Zabavna glasba — 19.30 „Stari klobuk“, vesel roman — 20.00 Pozor, snemanje! — 21.00 Zvenec platno — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 12. 1.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Veselo in zabavno — 16.00 Otroška ura — 16.30 Narodne pesmi iz Šlezije — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Bavarska-Avstrijska-Svica — 22.15 Plesna glasba.

Slovenske oddaje

Nedelja, 7. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. — 5. pesmija in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 8. 1.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Pogled v sodobno svetovno literaturo. — 18.00 Igrajo Veseli planjarji.

Torek, 9. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte!

Sreda, 10. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigra. — Mišna imena v okolju nekdanje humberške graščine.

Četrtek, 11. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled.

Petek, 12. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Ta in ono...

Sobota, 13. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Tako naj teden izveni...

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza
Dnevne oddaje: 5.00 Dobra jutro — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik

Sobota, 6. 1.: 8.35 Operetni zvoki — 8.55 Radijska šola — 11.00 Pevca Tereza Kesovija in Dušan Jakšič — 11.15 Angleščina za mladino — 11.30 Zvočna mavrica — 13.30 Sestanek instrumentov — 13.50 Italijanski pevki Milva in Miva — 14.05 Simfonične rapodije — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.40 Komorni

moški zbor — 18.10 Iz Wagnerjevih Nibelungov — 18.45 Okno v svet — 19.05 Prijubljene slovenske popovke — 20.00 Po domače v vedri sobotni večer — 20.20 Radijska igra — 20.50 Melodije za prijaten konec tedna — 23.05 Plesna glasba.

Nedelja, 7. 1.: 6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.30 Napotki za turiste — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.46 Stari mojstri, mladi umetniki — 9.05 Z zabavne glasbe v novi teden — 10.00 Še pomnila, jvarišji — 11.30 Kje je naše smučanje — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koroške narodne poje oklet Koroških akademikov — 14.15 Voščila — 16.00 Humoreske tedna — 16.20 S prvaki jugoslovanskih opernih gledališč — 17.05 Orgle in orglice — 17.15 Radijska igra — 18.30 Športno popoldne — 19.05 Nedeljska panorama — 20.00 Izberite melodijo tedna — 23.05 Plesna glasba.

Ponedeljek, 8. 1.: 8.55 Za mlade radovednaže — 9.40 Kitajske in japonske skladbe — 11.00 Ilcena Bratuž poje slovenske narodne — 11.15 Naš podlistek — 12.05 Makedonska kola — 14.35 Voščila — 15.20 Godala in zabavni zbori — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Za ljubitelje operne glasbe — 18.45 Radijska univerza — 20.45 Kulturna tribuna — 21.05 Orkester Slovenske filharmonije — 23.05 V plesnem ritmu.

Torek, 9. 1.: 8.05 Gorenjski vokalni kvintet — 8.55 Radijska šola — 9.25 Operna glasba — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.00 Igra violinist Branko Pajević — 11.15 Utrjuje svojo angleščino — 11.30 Orkester Slovenske filharmonije — 12.05 Zadovaljni Kranjci — 13.30 Skladbe Radovana Gabca — 14.05 Radijska šola — 15.20 Trio orglic Reissner — 17.05 Odmevi iz Chicago — 18.10 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Iz opere „Glumači“ — 20.00 Zbor celovških madrigalistov — 20.30 Radijska igra — 21.12 S popevkami po svetu — 22.15 Uvod v glasbo 20. stoletja.

Sreda, 10. 1.: 8.05 Iz Medimurja do Istre v zvokih glasbe — 8.30 Popevke se vrstijo — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 11.00 Arije iz Bollovega „Melisiofelesa“ — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Zabavni zvoki — 14.05 Radijska šola — 14.35 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 15.20 Med mladimi slovenskimi skladatelji — 17.05 Šoferjem na pot — 18.10 Popevke — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Planist Zdenko Marasovič — 20.00 Naš varilec — 21.00 Iz opere „Pikove dama“ — 22.15 Po svetu jazz.

Četrtek, 11. 1.: 8.05 Pajo solisti ljubljanske Opere — 8.55 Radijska šola — 11.00 Orkester Jugoslovanske radio-televizije — 11.15 Ruski tečaj za začetnike — 12.05 Veseli hribovci — 13.30 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 14.00 Baladni fragmenti — 14.35 Voščila — 15.30 Turistična oddaja — 17.05 Koncert po željah — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Veliki zabavni orkestri — 20.00 Cetrlikov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Zabavni orkester RTV Beograd — 21.00 Literarni večer — 22.15 Iz opere „Gorski venec“ — 22.45 Ljubljanski jazz ansambel.

Petek, 12. 1.: 8.05 Akademski zbor „Tone Tomič“ — 8.20 Vrtiljak zabavnih zvokov — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Za mlade ljubitelje glasbe — 11.15 Naš podlistek — 11.35 Po sledeh pozabljenih plesov — 13.30 Od arije do arije — 14.05 Radijska šola — 15.20 Popevke v izvedbi jugoslovanskih vokalnih solistov — 15.45 Jazikovni pogovori — 17.05 Portret iz stare italijanske glasbe — 17.38 Orkester Slovenske filharmonije — 18.10 Zborovske skladbe — 18.25 Izbor melodij za „Koštane“ — 18.45 iz naših kolektivov — 19.05 Prolog iz opere „Knez Igor“ — 20.00 Kitara in hammond orgle — 20.15 Tedenski znanje-politični pregled — 20.30 Iz „Crnskih skladb“ in iz opere „Porgy in Bess“ — 20.45 Štiri sto let klavirske glasbe — 21.15 O marju in pomorščakih — 22.15 Po svetu jazz.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sec.

Sobota, 6. 1.: 8.30 Božični motivi — 11.30 Za najmlajše — 14.40 Igra kvintet Avsenik — 15.30 „Henrik, gobavi vitez“, Meškova igra — 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — 19.00 Ljudska opravila in opesila — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Jacobus Gallus“.

Nedelja, 7. 1.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Samepevi in zborovske skladbe — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Odmevi tedna — 15.20 Portret v miniaturo — 16.00 Dvajset let gospodarskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo — 17.30 Obzornik filmskega sveta — 21.00 Iz jugoslovanske folklore — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 8. 1.: 18.00 Italijanci na radiu — 18.30 Baročna glasba — 19.00 Znanost in tehnika — 20.30 Hercigonja: „Gorski venec“, scenski oratorij.

Torek, 9. 1.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Ilustrirano predavanje: Franca Prešeren in Primoževa Julija — 22.00 Oblednata tedna.

Sreda, 10. 1.: 18.00 Slovensčina za Slovence — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 Klasični meseca: Pedro Calderon de la Barca: „Zivljenje je sen“.

Četrtek, 11. 1.: 18.00 Radijska univerza — 20.30 Znani dirigenti — 21.15 Književnost.

Petek, 12. 1.: 18.00 Italijanci na radiu — 18.30 Skladbe sodobnih italijanskih avtorjev — 19.00 Šola iz vzgoja — 20.30 Gospodarstvo in dalo — 21.00 Koncert operne glasbe — 22.00 Novela 19. stoletja — 22.40 Majstri italijanskega jazz.

TELEVIZIJA

Sobota, 6. 1.: 17.00 „Sneguljčica“, pravljica — 19.30 Kaj vidimo novega — 20.20 „Nedolžni“, komedija.

Nedelja, 7. 1.: 17.00 Za otroke — 17.30 Svet mladine — 18.00 Ojika za mlade ljudi — 18.15 Sedem dni dogodkov — 19.30 Oddaja zveznega prezidenta — 20.15 „Ovratni robec“ — 20.50 Peter Kraus.

Ponedeljek, 8. 1.: 19.30 Kratki film — 20.25 Aaktualni šport — 20.45 Enaindvajset.

Torek, 9. 1.: 19.30 S kamera v Afriki — 20.20 Kratki film — 20.25 Tirolski kmečki film.

Sreda, 10. 1.: 17.00 Za otroke — 17.30 Maž iz džungle, film — 19.30 Pomočniki človeštva — 20.20 „Ovratni robec“ — 20.55 Vrtna lopa.

Četrtek, 11. 1.: 19.30 Sport — 20.20 Črno na belem — 20.40 „Zaljubljeni“, komedija.

Petek, 12. 1.: 19.30 Za filatelista — 20.20 Kratki film — 20.25 „Zgrajeno na pesku“, komedija.